

Een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS

Clarijzorg&trajectbegeleiding

Auteurs: Anne Vink &
Bieke Hemstra

Een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS

Een onderzoek naar het creëren van een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS.

Auteurs:

Bieke Hemstra - 569225

Anne Vink - 519276

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek en Innovatie” van de opleiding Pedagogiek.

Opdrachtgever:

Sarah Arts

Uitgevende instantie:

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Plaats van uitgave:

Nijmegen

Projectbegeleider:

Jan Pouwels

Datum voltooiing onderzoek:

Juni 2019

Aantal woorden: 13641

Voorwoord

Voor u ligt een kwalitatief onderzoek uitgevoerd binnen ClarijsZorg te Venlo. Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel “Onderzoek en Innovatie”, uitgevoerd vanuit de opleiding pedagogiek, aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. In opdracht van Sarah Arts van ClarijsZorg is er onderzocht hoe een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit moet komen te zien. Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden hebben wij interviews afgenomen met de jongvolwassenen en de medewerkers van ClarijsZorg. Wij willen hen hartelijk bedanken dat zij tijd voor ons hebben gemaakt en hun meningen met ons hebben gedeeld. Ook willen wij onze opdrachtgever Sarah Arts bedanken voor de goede begeleiding en feedback.

Daarnaast willen wij onze begeleidend docent, vanuit de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Jan Pouwels bedanken. Zijn waardevolle feedback en professionele blik hebben ervoor gezorgd dat wij zo optimaal mogelijk ons onderzoek uitgevoerd hebben.

Wij hopen dat dit onderzoeksrapport een bijdrage levert aan het verminderen van de eenzaamheid bij de jongvolwassenen. Ook hopen wij dat zij door middel van de ontmoetingsplek op een passende en veilige manier sociale contacten kunnen aangaan en onderhouden.

Met een tevreden gevoel kijken wij terug op ons onderzoeksproces. Het was voor ons een leerzame periode.

Wij wensen u veel plezier met het lezen van dit onderzoeksrapport!

Anne Vink & Bieke Hemstra

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding van het praktijkonderzoek.....	7
1.2 Context van de praktijkorganisatie.....	8
1.3 Leeswijzer.....	9
Hoofdstuk 2 Probleemanalyse.....	10
2.1 Analyse van het probleem in de praktijk.....	10
2.2 Analyse van het probleem in de literatuur.....	13
2.3 Samenvatting van de probleemanalyse.....	19
2.4 Vraagstelling.....	21
2.4.1 Doelstelling.....	21
2.4.2 Onderzoeksvraag.....	21
2.4.3 Deelvragen.....	21
2.4.4 Begrippen uit de vraagstelling.....	22
Hoofdstuk 3 Methode van onderzoek.....	23
3.1 Onderzoeksbenadering.....	23
3.2 Respondenten.....	23
3.3 Databronnen.....	24
3.4 Dataverzamelmethode.....	24
3.5 Meetinstrumenten.....	25
3.6 Analyse.....	26
3.7 Betrouwbaarheid en validiteit.....	27
Hoofdstuk 4 Resultaten.....	29

4.1 Resultaten deelvraag 1.....	29
4.2 Resultaten deelvraag 2.....	34
4.3 Resultaten deelvraag 3.....	37
Hoofdstuk 5 Conclusie en discussie.....	39
5.1 Conclusie.....	39
5.2 Discussie.....	42
5.3 Aanbevelingen voor de praktijk.....	43
5.4 Suggesties voor vervolgonderzoek.....	44
Hoofdstuk 6 Literatuurlijst.....	45
Hoofdstuk 7 Bijlage.....	47
7.1 Bijlage I Informatiebrief.....	47
7.2 Bijlage II Interviewleidraad.....	48
7.3 Bijlage III Codelijst.....	52
7.4 Bijlage IV Verklaring geheimhouding.....	53

Samenvatting

Dit kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd binnen ClarijsZorg te Venlo. ClarijsZorg is een zelfstandige WMO¹-erkende zorgonderneming die actief is in Venlo en omliggende gemeenten, die zich met name richt op jeugd en jongvolwassenen met autisme en/ of aanverwante stoornissen. De medewerkers van ClarijsZorg zien dat er veel eenzaamheid heerst onder hun cliënten. Mensen met een Autismespectrumstoornis (ASS)² hebben een grotere kans op eenzaamheid, omdat zij onvoldoende over sociale vaardigheden beschikken, waardoor het aangaan en onderhouden van contact lastig is (Delfos, 2018). Mensen met ASS hebben echter wel de behoefte om contact te maken en te onderhouden (Delfos, 2018). De medewerkers van ClarijsZorg hebben daarom het idee om een ontmoetingsplek te creëren voor jongvolwassenen met ASS, met als doel sociale contacten uit te breiden en zo eenzaamheid te verminderen. Volgens Blau & Schwartz (in Scholte, 2006, p.12) ligt het belang van ontmoetingsplekken in het feit dat relaties juist op deze plekken een goede kans hebben om tot stand te komen. Ontmoetingsplekken bieden namelijk gelegenheid tot contact. Bovendien zijn ontmoetingsplekken vaak frequent geopend, waardoor het voor mensen met ASS makkelijker is om sociale contacten te onderhouden.

De onderzoeksvraag luidt hierbij als volgt: **Hoe moet een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit komen te zien?**

Daarbij zijn drie deelvragen opgesteld:

1. Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de jongvolwassenen met ASS?
2. Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de medewerkers van ClarijsZorg?
3. Welke ondersteuning is voor jongvolwassenen met ASS helpend om de stap te zetten naar deelname aan de ontmoetingsplek?

Om antwoord te krijgen op bovenstaande onderzoeksvraag zijn er acht jongvolwassenen geïnterviewd. Ook is er met vier medewerkers een focusgroep bijeenkomst geweest. Tijdens het onderzoek is de focus gelegd op tien verschillende categorieën; tijdsinvulling, tijdsplanning, locatie, inrichting, aanmelding, sociale contacten, begeleiding, groepsdynamica, belangrijke factoren en negatieve factoren.

¹ Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze wet regelt dat oudere mensen met een beperking, psychische problemen of psychosociale problemen ondersteuning kunnen krijgen.

² Autismespectrumstoornis. Een ontwikkelingsstoornis waarbij de informatieverwerking in de hersenen verstoord is.

De resultaten uit de verkregen data leiden tot de volgende voornaamste conclusies:

- Het is van belang dat de locatie in een rustige omgeving ligt en makkelijk te bereiken is.
- Het is van belang dat er voldoende activiteiten aanbod op de ontmoetingsplek is.
- Het is van belang om een ruimte te creëren met meerdere hoekjes waar de jongvolwassenen bijvoorbeeld iets kunnen eten of drinken, activiteiten kunnen doen en zichzelf terug kunnen trekken.
- Het is van belang dat er begeleiding aanwezig is op de ontmoetingsplek.
- Het is van belang om de jongvolwassenen te begeleiden in het zetten van de eerste stap naar de ontmoetingsplek.
- Het is van belang om de drukte op de ontmoetingsplek zoveel mogelijk te beperken.

Aanbevolen wordt om een pilot te starten op de locatie van ClarijsZorg en bovenstaande conclusies daarin mee te nemen. Dit om eerst te bekijken of het gehele concept van de ontmoetingsplek werkt. Hiervoor is een implementatieplan opgesteld, zodat de medewerkers van ClarijsZorg de ontmoetingsplek kunnen implementeren.

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding van het praktijkonderzoek

ClarijsZorg biedt ondersteuning aan jongeren en jongvolwassenen met autisme en/ of aanverwante stoornissen. De medewerkers van ClarijsZorg zien dat er veel eenzaamheid heerst onder hun cliënten. Volgens de zorgcoördinator (persoonlijke communicatie, 21 februari 2019) kunnen sociale contacten beperkt worden door financiële omstandigheden. De jongvolwassenen met ASS binnen ClarijsZorg hebben het vaak financieel niet breed, omdat ze geen fulltime baan hebben, afhankelijk zijn van een uitkering of zelfs helemaal niet werken. Hierdoor kunnen ze hun vrije tijd minder makkelijk indelen en is de kans op vereenzaming groter.

De medewerkers van ClarijsZorg hebben zelf al pogingen gedaan om dit probleem aan te pakken. Zo stimuleren zij de cliënten om zich bij een sportvereniging of activiteit aan te sluiten, onderling contact met elkaar op te nemen buiten de begeleidende sfeer en organiseren ze regelmatig groepsactiviteiten. Echter zijn deze pogingen tot nu toe onvoldoende effectief geweest. Dit komt doordat de drempel tot het aangaan van sociale contacten voor jongvolwassenen met ASS te hoog is. Volgens de opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 18 februari 2019) speelt angst hierbij een grote rol. Wat de aanpak van dit probleem nog meer bemoeilijkt is dat er in de omgeving van Venlo weinig faciliteiten zoals ontmoetingsplekken, sportclubs, etc. zijn, die zich richten op jongvolwassenen met ASS. Dit maakt het voor de medewerkers moeilijk om cliënten te stimuleren voor activiteiten in de omgeving, het is er simpelweg niet.

Binnen ClarijsZorg willen ze de beste en meest gepaste zorg bieden voor hun cliënten. “Wanneer er onder meerdere cliënten een gevoel van eenzaamheid heerst, wil je daar als organisatie iets aan doen” (opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 18 februari 2019). Hierdoor is het idee ontstaan om een ontmoetingsplek te creëren voor jongvolwassenen met ASS, met als doel sociale contacten uit te breiden en zo eenzaamheid te verminderen. Ontmoetingsplekken bieden namelijk gelegenheid tot contact. De gelegenheid tot contact is van grote invloed op het ontstaan en de vorm van sociale netwerken. Echter, is de vraag: ‘Hoe moet zo’n ontmoetingsplek er precies uitzien en vooral, waar ligt de behoefte van de cliënten?’

Onder jongvolwassenen met ASS wordt in het onderzoek bedoeld: Jongvolwassenen in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar die een autistische ontwikkeling hebben.

1.2 Context van de praktijkorganisatie

ClarijsZorg is een zelfstandige WMO-erkende zorgonderneming die actief is in Venlo en omliggende gemeenten, die zich met name richt op jeugd en jongvolwassenen met autisme en/ of aanverwante stoornissen. De medewerkers bieden zorg voor jeugd, begeleiding individueel en beschermd thuis.

Zorg voor jeugd: Opgroeien met autisme en aanverwante stoornissen is niet altijd makkelijk. De medewerkers bieden daarom hulp bij het aanbrengen van rust en structuur in het leven van een cliënt.

Individuele begeleiding: Autismen en aanverwante stoornissen gaan niet weg. Ook als volwassene kun je soms een helpende hand gebruiken. De medewerkers bieden daarom hulp om alles wat er op een cliënt afkomt in goede banen te leiden.

Beschermd thuis: Wanneer cliënten op zichzelf gaan wonen, komt daar het een en ander bij kijken. Ze worden verantwoordelijk voor allerlei zaken die vroeger voor hen geregeld werden. De medewerkers helpen hen die aan te gaan. Zij staan 24 uur per dag, 7 dagen per week klaar.

Dit doen de medewerkers bij de cliënten thuis, op school, op hun locatie of waar dan ook. De locatie van ClarijsZorg is een werkplaats waar cliënten voor individuele begeleiding naar toe kunnen komen. Hier kunnen zij diverse activiteiten uitvoeren, zoals koken, spelletjes doen, sleutelen aan auto's, etc. Deze activiteiten worden ingezet om aan hun hulpvragen te werken.

De medewerkers zoeken proactief de samenwerking op met het sociale netwerk van de cliënt. Daarnaast hechten ze veel waarde aan hun gedegen professionele netwerk (Clarijszorg, 2019).

ClarijsZorg staat dicht bij hun cliënten, waardoor ze het contact laagdrempelig en persoonlijk houden. Ze communiceren graag via korte lijnen en middels duidelijke aanspreekpartners binnen ieder traject. Hiermee bevorderen ze de effectiviteit van de begeleiding en zorgen ze ervoor dat de cliënten zich thuis en gewaardeerd voelen (Clarijszorg, 2019).

In 2008 nam André Clarijs het besluit om als zelfstandige verder te gaan in de zorg. Hij koos voor een aanpak, die nauw aansluit bij de talenten en mogelijkheden van de cliënten. Inmiddels telt ClarijsZorg 17 medewerkers (Clarijszorg, 2019).

De visie van de organisatie is: "Vanuit een positiever zelfbeeld zullen onze cliënten beter met hun persoonlijkheidsstoornis of beperking kunnen omgaan" (Clarijszorg, 2019).

De visie van ClarijsZorg sluit naadloos aan op het inzicht dat mensen met een hulpvraag

gebaat zijn bij een zo hoog mogelijke mate van zelfredzaamheid. Daarbij wordt er doelbewust aangesloten bij de talenten en mogelijkheden die zij bezitten. Uiteraard moeten zij kunnen steunen op zorgprofessionals, maar ook op hun sociale netwerk, mantelzorgers en vrijwilligers (Clarijszorg, 2019).

ClarijsZorg motiveert zijn cliënten een strikt dag- en nachtritme aan te houden, een gezond voedingspatroon te ontwikkelen, acht te slaan op persoonlijke verzorging en een efficiënt huishouden te runnen; het zijn de meest essentiële bouwstenen voor een positief zelfbeeld (Clarijszorg, 2019).

Het uitgangspunt van ClarijsZorg is dan ook dat ze niet voor de cliënt werken, maar mét de cliënt, waarbij hij de daadwerkelijke regie heeft over zijn eigen leven en ontwikkeling (Clarijszorg, 2019).

1.3 Leeswijzer

In dit onderzoeksrapport wordt in hoofdstuk 2.1 het probleem in de praktijk beschreven. Hiervoor hebben wij een cliënt en beide zorgcoördinatoren gesproken. Waarvan één van hen onze opdrachtgever is. In hoofdstuk 2.2 is een literatuurstudie gedaan, waarbij informatie is beschreven die relevant is voor het onderzoek. De samenvatting komt daarna aan bod in paragraaf 2.3. Hier wordt de praktijk en de literatuur aan elkaar gekoppeld. De doelstelling en onderzoeksvragen zijn in 2.4 opgesteld, daarbij worden ook de relevante begrippen gedefinieerd. Verdergaand wordt in hoofdstuk 3 de methode van onderzoek beschreven op zeven verschillende punten. In hoofdstuk 4 volgen de resultaten die uit het onderzoek zijn gekomen en in hoofdstuk 5 zijn de conclusie, de discussie en de aanbevelingen te lezen. Als laatste volgen de literatuurlijst en de bijlagen.

Hoofdstuk 2. Probleemanalyse

2.1 Analyse van het probleem in de praktijk

De medewerkers van ClarijsZorg hebben het idee om een ontmoetingsplek te creëren voor jongvolwassenen met ASS, met als doel sociale contacten uit te breiden en zo eenzaamheid te verminderen.

Als begeleider en directe familie ben je al gauw 'het netwerk' van de cliënt. Dit heeft voor- en nadelen, maar wenselijk is zeker dat de cliënt ook andere mensen dan begeleiding heeft om op terug te vallen. Binnen de organisatie ervaren steeds meer jongvolwassenen met ASS eenzaamheid, wat maakt dat we van een grotere omvang spreken en willen kijken of we daarvoor zelf iets op kunnen zetten. (Opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 18 februari 2019).

De opdrachtgever is een van de zorgcoördinatoren van ClarijsZorg. Voor de analyse van de praktijk is er daarom gekozen om een gesprek te voeren met haar in de functie van opdrachtgever. Ook is er een gesprek gevoerd met een tweede zorgcoördinator. De opdrachtgever en de zorgcoördinator hebben in hun werkveld contact met jongvolwassenen met ASS. "Opvallend aan deze doelgroep is dat veel van de personen die wij zien moeite hebben met contacten aangaan en misschien nog wel belangrijker; onderhouden. Sociale vaardigheden zijn er meestal wel. Vaak zijn deze aangeleerd en veelal sociaal gewenst" (zorgcoördinator, persoonlijke communicatie, 21 februari 2019).

Om erachter te komen waarom het aangaan van sociale contacten op dit moment moeilijk verloopt bij de cliënten, vroegen we de opdrachtgever wat zij denkt dat de oorzaak hiervan is. De opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 25 februari 2019) geeft aan dat de drempel tot het aangaan van sociale contacten voor jongvolwassenen met ASS hoog is. Dit komt doordat ze niet weten hoe ze zich in een 'nieuwe' sociale situatie moeten gedragen. Ze weten dan niet hoe ze hun sociale vaardigheden moeten inzetten. De zorgcoördinator (persoonlijke communicatie, 21 februari 2019) zegt hierover dat jongvolwassenen met ASS sociale situaties ook vaak uit de weg gaan wegens angst. Door negatieve ervaringen op sociaal gebied vermijden ze deze situaties. Deze negatieve ervaringen kunnen ontstaan door het gebrek aan sociale vaardigheden, maar ook door het onbegrip over autisme bij de omgeving. Bovendien worden mensen met autisme vaak als 'anders' gezien, wat kan leiden tot pesterijen.

Naast de belemmerende factoren die ASS met zich meebrengt op het gebied van het leggen van sociaal contact, moeten we ook kijken naar eventuele belemmerende factoren van buitenaf.

De zorgcoördinator (persoonlijke communicatie, 21 februari 2019) geeft aan dat cliënten regelmatig in hun behandelplan als doel hebben om hun sociale netwerk uit te breiden of vrije tijd in te delen. Dit kan echter beperkt worden door hun financiële omstandigheden. De jongvolwassenen met ASS binnen ClarijsZorg hebben het vaak financieel niet breed, omdat ze geen fulltime baan hebben, afhankelijk zijn van een uitkering of zelfs helemaal niet werken. Hierdoor kunnen ze hun vrije tijd minder makkelijk indelen en is de kans op vereenzaming groter. Voor de medewerkers is het lastig om hun cliënten te stimuleren om bijvoorbeeld naar een ontmoetingsplek te gaan. In de omgeving van Venlo zijn er namelijk weinig faciliteiten voor jongvolwassenen met ASS om hun netwerk uit te breiden of vrije tijd in te delen. Dit maakt dat ook de medewerkers in hun begeleiding vastlopen op dit doel. Echter geven de opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 25 februari, 2019) en de zorgcoördinator (persoonlijke communicatie, 21 februari 2019) aan dat ze zelf al middelen hebben ingezet om sociaal contact te stimuleren. Zo worden er in de zomer af en toe activiteiten georganiseerd, zoals een pretpark bezoeken, waterspelletjes en een barbecue. Ook kan er gebruik worden gemaakt van het Maatjesproject, wordt er drie ochtenden in de week een ontbijtmoment gehouden en is er elke maandag een kookactiviteit. Bovendien zijn de cliënten altijd welkom op de locatie van ClarijsZorg. Medewerkers houden dit altijd laagdrempelig waardoor er spontane ontmoetingen en groepsmomenten plaatsvinden. Ook proberen de begeleiders de cliënten zoveel mogelijk mee te nemen naar sociale situaties zoals; iets gaan drinken in een café, door een winkelstraat lopen, boodschappen doen, etc. Ondanks het inzetten van deze middelen zien ze nog steeds dat er eenzaamheid heerst onder de cliënten. Bovendien wordt er weinig gebruik gemaakt van de zomeractiviteiten. De opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 25 februari 2019) geeft aan dat dit komt door de angst die de cliënten hier weer ervaren. De stap om hier naartoe te gaan is te groot. De kookactiviteit op maandag is wel een succes. Cliënten die op dat moment op de locatie van ClarijsZorg zijn kunnen op eigen initiatief deelnemen aan deze activiteit. Wanneer cliënten zelf het initiatief nemen tot het uitvoeren van een groepsactiviteit, worden sociale contacten makkelijker gelegd.

Ondanks dat de begeleiders al meerdere pogingen hebben ondernomen, vragen de onderzoekers zich af waarom zij denken dat een ontmoetingsplek wél zou werken. De opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 8 maart 2019) zegt hierover dat cliënten tijdens hun persoonlijke begeleidingsmoment aangeven dat ze behoefte hebben aan een ontmoetingsplek. Zij zouden het fijn vinden wanneer er een plek komt waar zij vrijblijvend

naartoe kunnen gaan. De vraag is echter wel of zij dit daadwerkelijk zullen doen, want ook hier speelt angst voor sociale situaties een rol. Als begeleider kun je je cliënt hier wel voor stimuleren, omdat er dan een optie is om naartoe te gaan. Bovendien is hier de drempel tot het aangaan van sociale contacten lager, omdat cliënten weten dat iedereen op deze ontmoetingsplek het lastig vindt om contact te maken.

Dat eenzaamheid heerst onder de cliënten was al enige tijd bekend binnen ClarijsZorg, maar ervaart elke cliënt dit ook zo?

Vaak zien wij dat cliënten geaccepteerd hebben dat hun sociale netwerk is zoals het is. Zij hebben zich hierbij neergelegd, maar voelen zich wel eenzaam. Echter zijn er ook cliënten die hun sociale netwerk prima vinden zoals het nu is. Zo benoemen zij dat het voor hen niet noodzakelijk is en geen toegevoegde waarde heeft. Zij zien dit dan ook niet als eenzaamheid, terwijl hun familie dat soms wel zo benoemd.

(Zorgcoördinator, persoonlijke communicatie, 21 februari 2019)

Ieder individu is anders en ook iedereen heeft andere wensen op het gebied van sociaal contact. Zo heeft de een geen of weinig behoefte aan sociaal contact en de ander juist heel erg. Om het probleem eenzaamheid vanuit een oogpunt te bekijken, is er door de onderzoekers een cliënt bevraagd. De cliënt is immers een van de betrokkenen van dit probleem.

Cliënt A. (persoonlijke communicatie, 27 februari 2019) geeft aan zich eenzaam te voelen. Hij heeft een klein sociaal netwerk om zich heen, bestaande uit zijn ouders en zus, een maatje vanuit het Maatjesproject en de begeleiders vanuit ClarijsZorg. Hij zou graag een vriendin in zijn leven willen hebben, iemand waar hij leuke dingen mee kan ondernemen. Cliënt A. heeft hier te maken met emotionele eenzaamheid, hij heeft wel degelijk mensen om hem heen maar mist het hebben van een vertrouwensband met iemand. Eenzaamheid is dan ook een subjectief begrip, het gaat om je gevoel en is dus niet meetbaar (Kaldenhoven, 2019). Ondanks dat cliënt A. behoefte heeft aan een vriendin lukt het hem niet om iemand te vinden, omdat hij niet op sociale plekken komt. A. vindt dat zijn begeleiders hem onvoldoende kunnen ondersteunen bij dit doel. Hij heeft het idee dat zij niet weten hoe ze dit moeten aanpakken. De opdrachtgever (persoonlijke communicatie, 25 februari 2019) zegt hierover dat cliënten zich eenzamer gaan voelen wanneer ze een relatie in hun leven missen. Dit komt doordat zij zien dat mensen in hun omgeving relaties krijgen en door de leeftijdsfase waarin ze zitten. In deze fase heeft men behoefte aan een vaste relatie (Feldman, 2012). Voor velen is de adolescentie de moeilijkste periode. Er ontstaat een acuut besef van geïsoleerd zijn, terwijl de behoefte aan meedoen aan het sociale verkeer

inmiddels gegroeid is. De vele pogingen om contact te maken, zijn in het verleden mislukt en de adolescentie met autisme is vaak erg somber tot depressief (Delfos, 2018).

2.2 Analyse van het probleem in de literatuur

Zoals in de praktijkanalyse al is beschreven, is het voor mensen met ASS moeilijk om sociaal contact aan te gaan. De behoefte om contact te maken en te onderhouden bestaat echter wel (Delfos, 2018). Wanneer iemand met ASS bijvoorbeeld niet deelneemt aan een activiteit, betekent dit niet altijd dat hij/zij hier ook geen behoefte aan heeft. Voor mensen met ASS zijn veranderingen en nieuwe dingen vaak heel erg lastig. Dit maakt dat de eerste stap erg lastig is om te zetten (Delfos & Gottmer, 2012). Maar hoe komt het nou dat iemand met ASS het moeilijk vindt om sociaal contact aan te gaan? Verschillende kenmerken van ASS spelen hierin een rol zoals, inlevingsvermogen, sociale vaardigheden en de informatieverwerking.

Inlevingsvermogen

Het meest kenmerkende probleem van iemand met ASS is de moeite met het inschatten van sociale interactie. Iemand met ASS heeft erg veel moeite om te begrijpen wat er in een ander omgaat, hoe het gedrag van de ander tot stand komt en wat zijn of haar eigen gedrag voor gevolgen heeft voor de mensen om hem of haar heen. Een gebrekkige kennis van zichzelf maakt het kennen van de ander moeizaam. Het kunnen inschatten van sociale interactie hangt rechtstreeks samen met de mate waarin men zich kan verplaatsen in een ander (Delfos, 2018).

Door het beperkte inlevingsvermogen, ook wel Theory of Mind (TOM) genoemd, is het moeilijk voor iemand met ASS om de communicatie aan te passen aan een andere persoon of andere situatie. Dit komt door een kwalitatieve tekortkoming in wederkerige sociale interactie met andere mensen. (De Bruin, 2012, geciteerd in Kaldenhoven, 2018, p.11)

“De TOM is het gereedschap waarmee sociale interactie geïnterpreteerd en gestuurd kan worden” (Delfos, 2018, p.128). Een TOM ontwikkelt zich op basis van empathie, het kunnen voorstellen dat een ander eigen gedachten en gevoelens heeft. Bij mensen met ASS is dit vaak onderontwikkeld (Delfos & Gottmer, 2012). Ook de emotieherkenning is bij mensen met ASS vaak onderontwikkeld (Delfos, 2018).

Oogcontact

Iemand met ASS beschikt over onvoldoende sociale vaardigheden. Deze horen te ontstaan vanuit een sociaal inzicht. Dit sociale inzicht is in meerder of mindere mate onderontwikkeld bij een persoon met ASS. Hoewel bij het ouder worden het aantal vaardigheden toeneemt, is ondertussen in het algemeen de sociale angst; de onzekerheid over het functioneren in de maatschappij, sterk toegenomen (Delfos, 2018).

Wat voor iemand zonder ASS vanzelfsprekend is, geldt niet meteen voor iemand met ASS. Neem bijvoorbeeld oogcontact maken. Voor iemand zonder ASS is het vanzelfsprekend om iemand in de ogen te kijken als je met elkaar praat. Je toont dan interesse in de ander. Voor iemand met ASS ligt dit heel anders. Voor iemand met ASS is het al een hele opgave om de informatie die hij tijdens een gesprek binnenkrijgt, te bundelen tot een geheel (De Bruin, 2018). “Wanneer CASS³ zich tot de ander wendt, komt de informatie in mimiek en lichaamshouding van die ander, dat wat hij ziet, hoort en ruikt, als allemaal extra puzzelstukjes op hem af” (De Bruin, 2018, p.77). Dit in combinatie met het beperkte inlevingsvermogen en de vertraagde informatieverwerking kunnen het sociale contact moeilijk maken. Doordat een ander dit niet begrijpt of weet, is er een mogelijkheid dat iemand met ASS zich minder gehoord en gezien voelt. Dit kan leiden tot miscommunicaties en vervelende situaties. Ook zijn mensen met ASS zich in bepaalde situaties minder bewust van de onderliggende en gedeelde interacties. Dit verminderde bewustzijn zorgt ervoor dat het voor hen lastiger is om te reageren in sociale interacties. Die reacties leiden dan vaak ook tot miscommunicatie (Goddard, 2016).

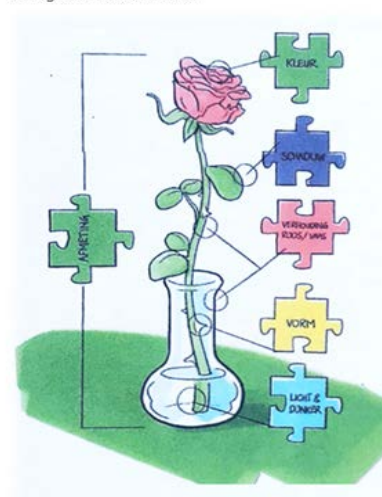
Informatieverwerking

Mensen met ASS hebben moeite met het verwerken van prikkels en informatie. Daardoor kunnen deze mensen zich bij de interactie met anderen niet begrepen, gehoord en/of gezien voelen. Tevens kan dit komen door de beperkte wederkerigheid die wordt ervaren. (De Bruin, 2012, geciteerd in Kaldenhoven, 2018, p.11).

³ In de boeken van De Bruin wordt iemand met ASS, beschreven als CASS

Iemand met ASS heeft problemen met zijn informatieverwerking. Hij heeft meer tijd nodig om informatie te verwerken omdat hij zijn informatie niet altijd volledig krijgt aangeleverd. Dit noem je ook wel gefragmenteerd waarnemen. In afbeelding 1 is te zien hoe iemand met autisme gefragmenteerd waarneemt. Het brein van iemand met ASS moet al die losse stukje informatie samenvoegen voor een compleet beeld. Dit zorgt ervoor dat hij langer bezig is met de verwerking van de informatie. Door de problemen met de informatieverwerking is het voor iemand met ASS bijvoorbeeld al moeilijker om sociale vaardigheden aan te leren (De Bruin, 2018).

Afbeelding 1
Gefragmenteerd waarnemen

Opmerking: Overgenomen uit *Dit is autisme, van hersenwerking tot gedrag* (p. 26) door C. De Bruin, 2018, Doetinchem: Graviant. Copyright 2018, Graviant Educatieve Uitgaven.

Kijkend naar deze drie kenmerken van ASS, kan je wel stellen dat sociale interactie voor mensen met ASS niet altijd gemakkelijk is. "Voor mensen met autisme betekent sociale interactie hard nadenken, nauwelijks vanzelfsprekend kunnen communiceren en niet beschikken over de snelheid van 'aanvoelen' in contacten met mensen" (Delfos, 2018, p.222).

Sociaal Economische Status

Net als in de praktijk is het ook in de literatuur belangrijk om in te gaan op de belemmerende factoren van buitenaf. Eenzaamheid kan namelijk ook te maken hebben met een tekort aan financiële middelen. Mensen met ASS hebben niet altijd een baan. Zij zijn dan ook vaak afhankelijk van een Wajong- of bijstandsuitkering. De Jong-Gierveld en Van Tilburg (in Kaldenhoven, 2018, p.17) zeggen hierover dat door het beperkte inkomen mensen met ASS minder vaak deelnemen aan activiteiten. Hoe lager de sociaaleconomische status (SES), hoe hoger de kans op eenzaamheid (Van der Zwet & Van de Maat, 2016). "Van de mensen die geen moeite hebben om rond te komen, voelt één op de drie (34 procent) zich eenzaam, terwijl van degenen die wel moeite hebben om rond te komen 55 procent aangeeft zich eenzaam te voelen" (Van der Zwet & Van de Maat, 2016, p.15). Deze getallen laten duidelijk zien dat eenzaamheid een erg actueel thema is.

Gezondheidsproblemen

Eenzaamheid is een thema dat serieus genomen moet worden. Mensen met ASS kunnen eenzaamheid als heel onprettig ervaren, ze voelen zich bijvoorbeeld heel erg ongelukkig. Het

kan ook serieuzere vormen aannemen, het kan zowel geestelijke als fysieke gezondheidsproblemen met zich meebrengen. “Een maatschappelijke oorzaak is de stigmatisering van mensen met geestelijke gezondheidsproblemen zoals ASS. Door negatieve beeldvorming bij anderen worden mensen met geestelijke gezondheidsproblemen gestigmatiseerd, waardoor ze moeilijker in contact komen met anderen” (Van der Zwet & Van de Maat, 2016, geciteerd in Kaldenhoven, 2018, p.17). In de Wet publieke gezondheid (Wpg) staat preventieve gezondheidszorg centraal. Omdat eenzaamheid allerlei negatieve gevolgen heeft voor de gezondheid, kan hier vanuit de gemeente ook actie op worden gezet. Zo kunnen ze aandacht geven aan het signaleren, voorkomen en verminderen van eenzaamheid. Echter lijkt er in de praktijk vooralsnog weinig aandacht te zijn hiervoor (Van der Zwet & Van de Maat, 2016).

Vriendschappen en relaties

Zoals in de praktijkanalyse al even aan bod is gekomen, heb je verschillende vormen van eenzaamheid. De jongvolwassene die wij hebben gesproken, had te maken met emotionele eenzaamheid, het missen van een vertrouwenspersoon (Kaldenhoven, 2019). Je ziet dan ook vaak dat voor mensen met ASS de kwaliteit van relaties een risicofactor is en niet de kwantiteit (Van Tilburg & De Jong-Gierveld, 2007).

Het maken van vrienden en het vormen van relaties is een van de belangrijkste onderdelen van het sociaal functioneren. Voor mensen met ASS die al zoveel moeite hebben met het oppervlakkige sociale functioneren, is het vormen van (vriendschaps)relaties veel moeilijker. Weinig mensen met autisme komen dan ook tot het vormen van succesvolle, hechte relaties, omdat een deel van hun zijn onderontwikkeld is en omdat ze zich in zichzelf terugtrekken door maatschappelijke afwijzing en angst voor falen (Delfos, 2018).

In een onderzoek van Orsmond, Krauss en Seltzer (2004) naar sociale activiteiten van 235 volwassenen met ASS had 46% van de deelnemers geen enkele vorm van een vriendschappelijke band met een leeftijdsgenoot. Dit onderzoek laat zien dat de noodzaak voor verandering en verbetering groot is. (Orsmond, Krauss & Seltzer, 2004, geciteerd in Kaldenhoven, 2018, p.11)

Het belang van vriendschappen staat onomstotelijk vast. Een vriendschap is wederkerig en gelijkwaardig en helpt bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Het vermogen zich te verplaatsen in een ander wordt hierdoor namelijk gestimuleerd. Bovendien doet het de mens meer openstellen voor de gevoelens van anderen (Delfos, 2018). Niet alleen voor het onderhouden van vriendschappen heb je vaardigheden nodig maar ook voor het aangaan

van een vriendschap. Mensen met ASS missen vaak al deze vaardigheden om sociaal contact aan te gaan. Voor het vormen van relaties is het noodzakelijk om over jezelf te vertellen. Juist het delen van intieme kennis is een onderdeel van het scheppen van een band. Het kennen van je eigen gevoelens en het verwoorden daarvan is hierbij van belang. Echter is dit vaak een zwakke plek bij mensen met ASS (Delfos, 2018).

Mensen met ASS zijn ook minder gericht op anderen. Ze hebben vaak genoeg aan zichzelf. Op zich moet dat gerespecteerd worden en sociaal contact moet zeker niet geforceerd worden, maar wel moeten mogelijkheden benut worden om het sociaal contact aan te gaan en uit te breiden (Delfos, 2018).

Het belang van een ontmoetingsplek

De medewerkers van ClarijsZorg hebben aangegeven dat ze graag zien dat er een ontmoetingsplek wordt gecreëerd, zodat hun cliënten hun sociale contacten kunnen uitbreiden. Maar wat is vanuit de literatuur het belang van een ontmoetingsplek? Volgens Blau & Schwartz (in Scholte, 2006, p.12) ligt het belang van ontmoetingsplekken in het feit dat relaties juist op deze plekken een goede kans hebben om tot stand te komen. Ontmoetingsplekken bieden namelijk gelegenheid tot contact. "Blau & Schwartz concluderen dan ook dat de gelegenheid tot contact van grote invloed is op het ontstaan en de vorm van sociale netwerken" (Blau & Schwartz, 1984, geciteerd in Scholte, 2006, p. 12).

Zoals al eerder is aangegeven, hebben mensen met ASS vaak behoeften aan sociaal contact. Volgens De Vos (in Scholte, 2006, p.12) worden sociaal emotionele behoeften verdeeld in verschillende categorieën, waaronder status, zorg/hechting en erbij willen horen. Verschillende sociologen zeggen hierover dat een gemeenschap-achtige omgeving het beste helpt om tot deze behoeften te komen (Scholte, 2006). Een gemeenschappelijke plek wordt gekenmerkt door wederkerigheidsrelaties. "Een gemeenschap bestaat uit persoonlijke, langdurige relaties, waarin mensen niet alleen daadwerkelijk hulp uitwisselen, maar ook het gevoel geven dat ze op elkaar kunnen rekenen als dat nodig is" (De Vos, 2003, p. 290). Daarnaast kan het nog meer positieve dingen met zich meebrengen. Volgens Uchino, Cacioppo e.a. (in Scholte, 2006, p.12) hebben sociale steun, sociale netwerken en sociale integratie een gunstige invloed op de menselijke gezondheid; hartslag, bloeddruk, en het hormoon- en immuunsysteem worden positief beïnvloed door sociale relaties.

Werkzame factoren op ontmoetingsplekken vanuit de literatuur en de praktijk

Om erachter te komen welke factoren op een ontmoetingsplek werkzaam zijn, hebben de onderzoekers de literatuur bestudeerd en een gesprek gehad met een ambulant begeleider

van een bestaande ontmoetingsplek. Dit is een activiteitengroep bij Autismepunt te Eindhoven.

In Nederland zijn al enkele ontmoetingsplekken voor mensen met ASS opgericht. Een voordeel is dat alle deelnemers begrijpen wat autisme betekent voor de persoon zelf en zijn omgeving. Volgens de ambulant begeleider (persoonlijke communicatie, 3 april 2019) vinden de aanwezigen het prettig om onder mensen te zijn die ook ASS hebben. De ontmoetingsplekken voor mensen met ASS staan voor gezellig samenzijn met als doel nieuwe mensen ontmoeten door middel van: gesprekken en activiteiten, informatie uitwisselen, problemen bespreken, gezellig een praatje maken en een spelletje doen (RAS-Café, z.d.). De eerste stap tot het aangaan van sociaal contact brengt voor mensen met ASS veel spanning met zich mee (Delfos & Gottmer, 2012). Helpend is om dan het praten met spelen te combineren. Het gevoel dat spelen oproept, gaat namelijk niet samen met spanning (Delfos, 2014). Een ontmoetingsplek waar activiteiten kunnen worden uitgevoerd is daarom wenselijk om de doelgroep met elkaar in contact te laten komen. Wanneer het contact eenmaal gelegd is, staan de activiteiten voornamelijk voor het maken van plezier en ontspanning. Begeleiding door bijvoorbeeld vrijwilligers of begeleiders is hierbij gewenst. Met name voor het organiseren en uitvoeren van activiteiten. Mensen met ASS kunnen de samenhang of de opeenvolging van activiteiten niet spontaan zien. Voor de begeleiders is het daarom van belang om hierin structuur aan te brengen. Dit kan gedaan worden door het opbouwen van een schema. Middels een schema kan duidelijk worden gemaakt welke activiteiten plaatsvinden en welke volgorde ze hebben. Dit zal voor mensen met ASS tot zekerheid en rust leiden (Cloetens, 2006). Daarnaast hebben jongeren met autisme het moeilijk met overgangen: ze kunnen moeilijk van de ene activiteit naar het andere overschakelen, kunnen moeilijk stoppen met een activiteit of moeilijk beginnen met een andere. Aansturing van begeleiding is hierbij gewenst (Vermeulen & Degrieck, 2006). De ambulant begeleider (persoonlijke communicatie, 3 april 2019) geeft aan dat zij de aanwezigen op de ontmoetingsplek ondersteunen bij het voeren van gesprekken en het hebben van een leuke avond. Zij laten de aanwezigen vaak hun ding doen en voelen aan wanneer het nodig is om in te grijpen of te ondersteunen. Het hebben van een leuke avond staat hierbij centraal.

De meeste ontmoetingsplekken zijn eens in de maand in de avond geopend. Voor mensen met ASS is het van belang om structureel en op vaste tijden open te gaan. Zij hebben namelijk weinig greep op de tijd (LNA, z.d.). De ambulant begeleider (persoonlijke communicatie, 3 april 2019) zegt hierover dat het wel financieel haalbaar moet blijven. Ook is het van belang om structuur aan te brengen in de omgeving. Iemand met ASS is namelijk snel overprikkeld. Dit kan door materialen op een overzichtelijke en vaste plek neer te leggen

en vaste hoeken in te richten voor bepaalde activiteiten (LNA, z.d.). Volgens de ambulant begeleider (persoonlijke communicatie, 3 april 2019) is het van belang dat de plek rust uitstraalt, dat er weinig tot geen geluiden zijn en niet te veel mensen. Daarnaast is het van belang dat het een bekende plek is en dat er een ruimte aanwezig is waar een aanwezige zich kan terugtrekken. "Naar mijn idee werkt onze ontmoetingsplek doordat het laagdrempelig is en er begeleiders aanwezig zijn die ze kennen. Daarnaast is het vrijblijvend" (ambulant begeleider, persoonlijke communicatie, 3 april 2019).

2.3 Samenvatting probleemanalyse

In deze samenvatting van het onderzoeksprobleem concentreren wij ons op de persoonskenmerken, de omgevingsfactoren en de financiële situatie van de jongvolwassenen met ASS.

In de praktijk blijkt dat de cliënten van ClarijsZorg moeite hebben met het aangaan en onderhouden van sociale contacten. De drempel tot het aangaan van sociale contacten is voor de cliënten te hoog (opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 25 februari 2019). Voor mensen met ASS zijn veranderingen en nieuwe dingen vaak heel erg lastig. Dit maakt dat de eerste stap tot het aangaan van sociaal contact lastig is om te zetten (Delfos & Gottmer, 2012). Zij gaan deze situaties het liefst uit de weg wegens angst. Dit kan komen door onbegrip, negatieve ervaringen of beperkte sociale vaardigheden (zorgcoördinator, persoonlijke communicatie, 21 februari 2019). Iemand met ASS beschikt over onvoldoende sociale vaardigheden. Deze horen te ontstaan vanuit een sociaal inzicht. Dit sociale inzicht is in meer of mindere mate onderontwikkeld bij een persoon met ASS (Delfos, 2018). Bovendien zijn deze vaardigheden moeilijk aan te leren, omdat zij problemen hebben met de informatieverwerking (De Bruin, 2018). Ook het inlevingsvermogen en de emotieherkenning bij mensen met ASS is vaak onderontwikkeld (Delfos, 2018).

Uit de omgevingsfactoren blijkt dat er in de omgeving weinig faciliteiten zijn voor mensen met ASS. Dit maakt het voor de begeleiders ook moeilijker om de cliënten te stimuleren om deel te nemen aan activiteit. Dit terwijl ze vaak wel die behoefte hebben. De behoefte tot sociaal contact aangaan en onderhouden is dus wel aanwezig (Delfos, 2018). Begeleiders nemen deze behoefte serieus en proberen ze te stimuleren door samen boodschappen te doen, iets drinken in een café, wandelen door een winkelstraat etc. Een begeleider neemt de rol van sociaal contact aan, terwijl er altijd een professionele afstand is. Er is ook behoefte aan sociaal contact buiten het professionele contact met de hulpverlener. Echter kan er door de ontbrekende voorzieningen in de omgeving niet volledig worden ingehaakt op het aangaan

en onderhouden van dit sociale contact. Dit maakt dat ook de begeleiding vastloopt op dit doel.

Naast het missen van voorzieningen in de omgeving, speelt ook de financiële situatie een grote rol in het ervaren van eenzaamheid. Veel mensen met ASS hebben geen baan en moeten rondkomen van een bijstandsuitkering of een Wajong-uitkering. De Jong-Gierveld en Van Tilburg (in Kaldenhoven, 2018, p.17) zeggen hierover dat door het beperkte inkomen mensen met ASS minder vaak deelnemen aan activiteiten. Ook de meeste cliënten van ClarijsZorg hebben het financieel niet breed waardoor ze hun vrije tijd minder makkelijk kunnen indelen. Hierdoor is de kans op vereenzaming groter (zorgcoördinator, persoonlijke communicatie, 21 februari 2019). Uit de literatuur blijkt dat 55% van de mensen zonder betaald werk zich eenzaam voelt (Van der Zwet & Van de Maat, 2016).

Op basis van bovengenoemde persoonskenmerken, omgevingsfactoren en de financiële situatie, zien de medewerkers van ClarijsZorg graag dat er een ontmoetingsplek wordt gecreëerd. Vanuit de cliënten is hier ook behoefte aan. Zij zouden het fijn vinden wanneer er een plek komt waar zij vrijblijvend naartoe kunnen gaan. De vraag is echter wel of zij dit daadwerkelijk zullen doen, want ook hier speelt angst voor sociale situaties een rol. Uit de literatuur blijkt dat mensen met ASS zich door maatschappelijk afwijzing en angst voor falen sneller terugtrekken van een activiteit (Delfos, 2018). Als begeleider van ClarijsZorg kun je je cliënt hier wel voor stimuleren, omdat er dan een optie is om naartoe te gaan. Bovendien is hier de drempel tot het aangaan van sociale contacten lager, omdat cliënten weten dat iedereen op deze ontmoetingsplek het lastig vindt om contact te maken (opdrachtgever, persoonlijke communicatie, 8 maart 2019).

Uit de literatuur is gebleken dat ontmoetingsplekken wel degelijk van groot belang zijn. Verschillende sociologen zijn van mening dat gemeenschappelijke ruimtes het beste helpen om de sociale behoeften te vervullen (Scholte, 2006). In de praktijk is goed te zien dat ook de cliënten van ClarijsZorg die sociale behoeften hebben. Volgens Blau & Schwartz (in Scholte, 2006, p.12) bieden ontmoetingsplekken gelegenheid tot contact. Volgens hen is de gelegenheid tot contact van grote invloed op het ontstaan en de vorm van sociale netwerken. Het belang van vriendschappen staat onomstotelijk vast. Een vriendschap is wederkerig en gelijkwaardig en helpt bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden (Delfos, 2018). Het hebben van sociale steun, sociale netwerken en sociale integratie hebben daarnaast een gunstige invloed op de menselijke gezondheid volgens Uchino, Cacioppo e.a. (in Scholte, 2006, p.12).

Uit de literatuur worden de volgende aspecten aanbevolen omtrent een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS.

1. Spelen en praten combineren (Delfos, 2014).
2. Structureel en op vaste tijden opengaan (LNA, z.d.).
3. Begeleiding bij het organiseren en uitvoeren van activiteiten (Cloetens, 2006).
4. Structuur aanbrengen in het uitvoeren van activiteiten (Cloetens, 2006).
5. Aansturing bij het uitvoeren van activiteiten (Vermeulen & Degrieck, 2006).
6. Structuur aanbrengen in de omgeving (LNA, z.d.).
7. Laagdrempeligheid en vrijblijvendheid (ambulant begeleider, persoonlijke communicatie, 3 april 2019).

Van belang is dat er onderzocht wordt hoe de ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS eruit moet komen te zien volgens de jongvolwassenen met ASS en de medewerkers van ClarijsZorg.

2.4 Vraagstelling

2.4.1 Doelstelling

Het algemene doel van ClarijsZorg

Een ontmoetingsplek creëren voor jongvolwassenen met ASS, zodat deze jongvolwassenen hun sociale contacten kunnen uitbreiden en de eenzaamheid mogelijk zal verminderen.

Doel van het onderzoek

Onderzoeken aan welke voorwaarden een ontmoetingsplek moet voldoen volgens de jongvolwassenen met ASS en de medewerkers van Clarijszorg, zodat de jongvolwassenen op een passende en veilige manier sociale contacten kunnen aangaan en onderhouden.

2.4.2 Onderzoeksvraag

Hoe moet een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit komen te zien?

2.4.3 Deelvragen

1. Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de jongvolwassenen met ASS?
2. Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de medewerkers van ClarijsZorg?

3. Welke ondersteuning is voor jongvolwassenen met ASS helpend om de stap te zetten naar deelname aan de ontmoetingsplek?

2.4.4 Begrippen uit de vraagstelling

ASS: Autismespectrumstoornis. ASS is een verzamelnaam van verschillende vormen van autisme. Mensen met ASS hebben o.a. problemen op het gebied van informatieverwerking, sociale communicatie en sociale interactie.

Jongvolwassen: Jongvolwassen mannen en vrouwen in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar met ASS. Deze jongvolwassenen worden begeleid vanuit ClarijsZorg.

Medewerkers: Medewerkers die werkzaam zijn bij ClarijsZorg. Deze medewerkers hebben verschillende functies zoals; zorgcoördinator, individueel begeleider, ambulant begeleider, teamleider en directeur

Voorwaarden: Algemene bepalingen met betrekking tot de ontmoetingsplek. Hoe de ontmoetingsplek eruit moet komen te zien en waar het aan moet voldoen. Wat de belangrijke factoren zijn die naar voren moeten komen in een ontmoetingsplek.

Ontmoetingsplek: Een plek waar mensen vrijwillig samen kunnen komen. Vaak zijn dit mensen die behoefte hebben aan sociale contacten. Op een ontmoetingsplek kun je een praatje maken of een activiteit uitvoeren.

Sociale contacten: Het contact dat je hebt met de mensen om je heen.

Ondersteuning: De hulp die de medewerkers van ClarijsZorg bieden om persoonlijke doelen te behalen.

Hoofdstuk 3. Methode van onderzoek

3.1 Onderzoeksbenadering

Er is een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, omdat er behoefte was aan inzichten in de achterliggende mening en behoeften van de betrokkenen.

Kwalitatief onderzoek is onderzoek waarbij problemen in en van situaties, gebeurtenissen en personen beschreven en geïnterpreteerd worden met behulp van gegevens van kwalitatieve aard, zoals belevingen, ervaringen, betekenisverleningen die verzameld zijn via open interviews en/of participerende observaties en/of bestaande documenten. (Baarda, 2014, p.22)

In dit onderzoek is er onderzocht hoe de ontmoetingsplek eruit moet komen te zien volgens de jongvolwassenen met ASS en de medewerkers van ClarijsZorg. Zij hebben hierin meegedacht door hun meningen en behoeften te delen.

De onderzoekers hebben gekozen voor het uitvoeren van een beschrijvend onderzoek.

Om binnen een organisatie veranderingsprocessen in gang te kunnen zetten, zul je eerst goed moeten kijken wat collega's in de organisatie van iets vinden, hoe de huidige processen op de werkvloer verlopen, wat de ervaringen zijn met bepaalde ontwikkelingen binnen andere instellingen, enzovoort. Het doel van deze onderzoeksvorm is zorgen voor een beschrijving: het in kaart brengen van een thema of praktijksituatie. (Van der Donk & Van Lanen, 2013, p.56)

Het doel van ClarijsZorg is om een verandering teweeg te brengen, namelijk het creëren van een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS om zo te proberen eenzaamheid onder deze doelgroep te verminderen. Om deze verandering in gang te kunnen zetten, is het allereerst van belang om te kijken hoe de medewerkers en de jongvolwassenen met ASS hierover denken en hoe zij dit zouden willen vormgeven. De uitkomsten hiervan kunnen belangrijke inzichten geven tot de realisering van deze verandering.

3.2 Respondenten

De cliënten van ClarijsZorg die betrokken zijn bij het onderzoek zijn aangeduid als respondent. "Respondenten zijn personen die worden bevraagd of geobserveerd met als

doel data over hen of hun situatie te verkrijgen” (Van der Donk & Van Lanen, 2013, p.74). De inclusiecriteria voor onze respondenten zijn als volgt:

- jongvolwassenen tussen de leeftijd van 18 en 25 jaar
- mannen en vrouwen
- gediagnosticeerd met ASS

Naast de cliënten zijn er ook medewerkers van ClarijsZorg betrokken bij het onderzoek. Zij zijn ook aangeduid als respondent. De medewerkers hebben verschillende functies, zoals zorgcoördinator, persoonlijk begeleider en teamleider.

3.3 Databronnen

In het hoofdonderzoek zijn acht van de zestien jongvolwassenen geïnterviewd. Deze zestien jongvolwassenen vallen binnen de inclusiecriteria. Vervolgens is er aan de persoonlijk begeleiders gevraagd wie geschikt zijn voor het onderzoek. Hieruit bleek dat vier jongvolwassenen niet geschikt zijn. Autisme verschilt namelijk per persoon, ieder persoon heeft autisme in een andere gradatie. Deze gradatie hangt samen met mate van de autistische kenmerken die voorkomen bij iemand (Parnassia groep, z.d.). Vier andere jongvolwassenen gaven zelf aan niet mee te willen werken. Uiteindelijk bleven er acht jongvolwassenen over. Bij deelvraag 1 zijn er acht jongvolwassen mannen met ASS bevestigd, dit omdat er geen vrouwen wilden meewerken. Bij deelvraag 2 zijn er vier medewerkers bevestigd, waaronder de opdrachtgever, een teamleider, een zorgcoördinator en een persoonlijke begeleider. Er is bewust voor deze medewerkers gekozen, omdat zij allen een andere functie hebben. Iedereen kan vanuit zijn/ haar functie een andere mening hebben over de voorwaarden van de ontmoetingsplek. Bij deelvraag 3 zijn dezelfde respondenten bevestigd als bij deelvraag 1 en 2. Zij hebben namelijk ook betrekking op deze deelvraag.

3.4 Dataverzamelingsmethoden

Voor het verzamelen van data kan je uit verschillende methoden kiezen (Van der Donk & Van Lanen, 2013). In dit onderzoek is voor de methode ‘bevragen’ gekozen. Bevragen is het verzamelen van data, door respondenten te vragen hoe ze hun eigen gedrag, het gedrag van anderen, of een praktijksituatie waarnemen en ervaren (Van der Donk & Van Lanen, 2013). Hieronder zal beschreven worden hoe dit proces van dataverzameling is verlopen.

De onderzoekers hebben de respondenten zelf geworven om deel te nemen aan het onderzoek. Voor de jongvolwassenen hebben zij een informatiebrief opgesteld (bijlage I), waarin zij zichzelf voorstellen en een korte toelichting geven over het onderzoek. De

persoonlijk begeleiders van de jongvolwassenen hebben deze brief met hen doorgenomen. De medewerkers zijn per mail gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Nadat de respondenten toestemming hadden gegeven om deel te nemen aan het onderzoek, zijn er afspraken gepland over het afnemen van de interviews. De interviews met de jongvolwassenen zijn op de locatie van ClarijsZorg of bij hun thuis afgenomen. Met de medewerkers is er een focusgroepbijeenkomst op de locatie van ClarijsZorg geweest. Bij aanvang van de interviews is er uitleg gegeven over de privacy, het maken van een geluidsopname en het verwerken van de data. Ook hebben de respondenten een toestemmingsformulier moeten ondertekenen. De onderzoekers hebben de interviews met de jongvolwassenen een-op-een afgenomen. Voor de jongvolwassenen zou het namelijk nóg spannender zijn geweest wanneer zij twee (onbekende) personen tegenover zich zouden hebben zitten. Tijdens de focusgroepbijeenkomst met de medewerkers waren beide onderzoekers aanwezig. Één onderzoeker heeft het interview afgenomen. De andere onderzoeker heeft erop toegezien dat alle belangrijke vragen werden gesteld en deed waar nodig aanvullingen. De interviews met de jongvolwassenen hebben 20 tot 30 minuten geduurd. De onderzoekers hebben ervoor gekozen om de interviews niet langer dan 30 minuten te laten duren, vanwege de concentratieboog van de jongvolwassenen. De Focusgroepbijeenkomst heeft 45 minuten geduurd.

3.5 Meetinstrumenten

Om de deelvragen te kunnen beantwoorden zijn er semigestructureerde interviews afgenomen. Hierbij is er gekozen om de interviews deels te structureren, zodat de respondenten op soortgelijke punten bevraagd werden. Echter wilden de onderzoekers de respondenten ook de vrijheid geven om op eigen onderwerpen in te gaan. Tijdens het afnemen van de interviews zijn er voornamelijk open vragen gesteld. Ook zijn er verschillende type vragen gesteld, zoals inleidende vragen, vervolgvragen en verdiepende vragen (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Het is namelijk belangrijk om de behoeften en de interesses van de respondenten voorop te stellen. Je volgt de respondent en sluit daar je vragen op aan. Tijdens het afnemen van de interviews is er gebruik gemaakt van een interviewleidraad (bijlage II). "Een interviewleidraad is een soort stappenplan dat richting geeft aan je interview. In dat stappenplan beschrijf je welke onderwerpen je wilt bespreken en in welke volgorde je vragen stelt" (Van der Donk & Van Lanen, 2013, p.211). Deze is voor het afnemen van de interviews opgesteld.

Door het afnemen van interviews hebben de onderzoekers zicht gekregen op informatie die niet direct waarneembaar was. Er is gekozen voor het afnemen van interviews om zo goed mogelijk zicht te krijgen op de meningen van de respondenten. Door het afnemen van

interviews kon er doorgevraagd worden op onderwerpen die nog niet duidelijk genoeg waren.

Met de jongvolwassenen zijn er individuele interviews gehouden. Deze keuze is gemaakt, om te voorkomen dat respondenten elkaar in een groep gaan beïnvloeden. De antwoorden zouden anders niet betrouwbaar zijn. Met de medewerkers is er een focusgroepbijeenkomst geweest. Op deze manier konden respondenten op elkaar reageren en ontstonden er discussies. Echter was het bij de focusgroepbijeenkomst wel van belang dat er rekening werd gehouden met ongewenste beïnvloeding van de respondenten op elkaar (Van der Donk & Van Lanen, 2013).

Uiteindelijk is er uit de interviews minder gestructureerde data gekomen. Dit omdat er tijdens het afnemen van de interviews voornamelijk open vragen zijn gesteld, waar respondenten hun mening op gaven. De antwoorden waren hierdoor heel divers.

3.6 Analyse

Nadat de interviews zijn afgenomen zijn alle interviews getranscribeerd. Deze transcripten zijn verdeeld in betekenisvolle tekstfragmenten. Daarna is er gecodeerd, dit betekent dat er codes zijn gegeven aan de betekenisvolle tekstfragmenten. Hiervoor is een codelijst opgesteld (bijlage III). Een codelijst bestaat uit alle codes die je hebt toegekend en geeft weer hoe vaak welke code voorkomt. Vervolgens is de data geanalyseerd aan de hand van categorieën (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Deze keuze is gemaakt om zo gericht vragen te kunnen stellen tijdens het afnemen van de interviews. Dit betekent dat de betekenisvolle tekstfragmenten zijn ondergebracht bij één of meerdere categorieën. Deze categorieën waren voor de analyse al bekend, dit noem je inductieve werkwijze (Van der Donk & Van Lanen, 2015). De categorieën zijn bepaald aan de hand van de data die de onderzoekers wilden analyseren. Hierdoor ben je beter in staat de onderzoeksvraag te beantwoorden (Van der Donk & Van Lanen, 2015). De voorbedachte categorieën zijn: Tijdsinvulling, tijdsplanning, locatie, inrichting, begeleiding, groepsdynamica, belangrijke factoren. Een aantal betekenisvolle tekstfragmenten konden niet worden ondergebracht bij een van de categorieën, daarom zijn hiervoor nieuwe categorieën toegevoegd. Nadat de data geanalyseerd is aan de hand van categorieën, zijn alle tekstfragmenten van eenzelfde categorie onder elkaar gezet. Hier is bewust voor gekozen om zo een duidelijk overzicht te krijgen van de data per categorie. Zo krijg je een beter beeld of respondenten over bepaalde onderwerpen hetzelfde denken. Dit noem je horizontaal vergelijken, je plaatst alle antwoorden van een bepaalde vraag naast elkaar en gaat op zoek naar verschillen en overeenkomsten (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Uiteindelijk zijn in hoofdstuk 4 de

resultaten per categorie beschreven. Nadat alle data was geanalyseerd en de resultaten waren beschreven, zijn er conclusies getrokken.

3.7 Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens het onderzoek is er gestreefd naar een valide en betrouwbaar onderzoek.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid houdt in dat je er als onderzoeker naar streeft dat het onderzoek dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als het wordt herhaald of door iemand anders zou worden uitgevoerd (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

Er is gebruik gemaakt van twee verschillende bronnen in het onderzoek, het bevragen van de jongvolwassenen met ASS en de medewerkers. Wanneer je gebruik maakt van verschillende bronnen noem je dit brontriangulatie (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

Doordat er verschillende bronnen gebruikt zijn is er eenzijdigheid voorkomen en is zo de betrouwbaarheid van de data vergroot (Van der Donk & Van Lanen, 2015)

Ook is er sprake van onderzoekerstriangulatie, omdat twee verschillende onderzoekers samen aan het onderzoek werken (Van der Donk & Van Lanen, 2015). Voorafgaand aan de interviews is er gezamenlijk een interviewleidraad opgesteld. De interviews met de jongvolwassenen zijn vervolgens onafhankelijk van elkaar afgenomen. Bij de focusgroepbijeenkomst waren beide onderzoekers aanwezig. Na het transcriberen van de interviews hebben beide onderzoekers onafhankelijk van elkaar een transcript gecodeerd. Vervolgens zijn deze twee transcripten naast elkaar gelegd om te beoordelen of dit op dezelfde wijze werd gedaan. Hierna zijn de overige transcripten onafhankelijk van elkaar gecodeerd. Op deze manier hebben de onderzoekers elkaar kunnen controleren en waar nodig aanpassingen kunnen verrichten.

Tijdens het onderzoek is er ook gezorgd voor transparantie door een logboek bij te houden waarin alle stappen, interventies en reflecties gedocumenteerd zijn. Hierin is een overzicht gemaakt waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn en welke consequenties deze keuzes hebben voor het vervolg van het onderzoek.

Validiteit

Validiteit wil zeggen dat je datgene onderzoekt, wat je wilt onderzoeken (Van der Donk & Van Lanen, 2015).

De onderzoekers hebben ervoor gezorgd dat er voldoende momenten waren voor uitwisseling met de opdrachtgever. Dit heeft hen geholpen om verantwoorde keuzes te maken tijdens het onderzoek. Ook hebben de onderzoekers ervoor gezorgd dat zij aansloten bij de behoeften en het vraagstuk van de organisatie. Hierdoor zal het onderzoek bruikbaar zijn.

Een van de onderzoekers is werkzaam binnen ClarijsZorg. De jongvolwassenen voelen zich vertrouwd bij deze onderzoeker, waardoor zij vrijuit konden spreken tijdens het afnemen van de interviews. Voor de jongvolwassenen, die door de andere onderzoeker zijn geïnterviewd, is er een vertrouwde omgeving gecreëerd door hun persoonlijk begeleider te laten aansluiten bij de interviews. Ook zijn de jongvolwassenen in een voor hun vertrouwde omgeving geïnterviewd, bij ClarijsZorg of bij hen thuis. Wanneer mensen in een vertrouwde omgeving geïnterviewd worden, zijn ze mogelijk eerlijker in hun antwoorden. Hierdoor was er geen vertekening van de data mogelijk en hebben de onderzoekers de ecologische validiteit verhoogd (Dingemanse, 2019).

Met de medewerkers van ClarijsZorg is er een focusgroepbijeenkomst geweest. Er is hier gekozen voor medewerkers met ieder een andere functie. Waardoor er data is verzameld vanuit verschillende perspectieven. "Ieder heeft zijn eigen perspectief en kijkt dus anders naar de wereld om zich heen" (Van der Donk & Van Lanen, 2014, p.53).

Hoofdstuk 4. Resultaten

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste resultaten beschreven aan de hand van de categorieën, deze waren al voor de analyse bekend. De resultaten zijn afkomstig van individuele interviews met acht jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar en een focusgroepbijeenkomst met vier medewerkers van ClarijsZorg. In bijlage III staat een overzicht van de gebruikte codes per categorie. Om de resultaten te verduidelijken is er gebruik gemaakt van een tabel en enkele citaten.

4.1 Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de jongvolwassenen met ASS?

Voor deze deelvraag zijn de jongvolwassenen met ASS van ClarijsZorg bevraagd, respondent 1 t/m 8.

Tijdsinvulling

Wij hebben acht respondenten gevraagd wat zij graag op de ontmoetingsplek zouden willen doen. Hieruit kwam het volgende naar voren:

Activiteiten	Frequentie
Darten	1
Gamen	4
(Bord)spellen	4
Voetballen	1
Film kijken	3
Muziek maken	2
Muziek luisteren	2
Pingpongen	2
Sleutelen aan auto's/ scooters	1
Flipperen	1
Workshop	2
Dungeons & Dragons	1
Tafelvoetballen	1
Praten met elkaar	5
Eten en drinken	7
Biljarten	1

Een respondent geeft uit eigen ervaring aan dat als iets verplicht wordt gesteld, dit voor hem niet werkt. Wanneer hem de vraag wordt gesteld of de activiteiten op de ontmoetingsplek dan ook niet verplicht moeten worden gesteld, antwoordt hij:

Nee dat gaat nooit werken, dat gaat bij niemand werken denk ik. En algemeen in de zorg wordt dat denk ik gewoon te veel gedaan, dat ze zeggen je moet dit, je mag dit niet of doe dit. En dat werkt niet. (I, R8).

Hij wil zelf kunnen bepalen wat hij op de ontmoetingsplek gaat doen.

Zeven respondenten geven aan dat er voldoende aanbod moet zijn, zodat je uit een ruim aanbod kunt beslissen wat je gaat doen. Naast een vaste activiteit moeten er ook voldoende mogelijkheden zijn voor losse activiteiten. Een respondent wil van tevoren graag weten wat er te doen is op de ontmoetingsplek.

Tijdsplanning

Er is aan acht respondenten gevraagd op welk moment in de week zij de ontmoetingsplek zouden willen bezoeken. Zes respondenten geven aan op een doordeweekse dag de ontmoetingsplek te willen bezoeken. Hierin geven zij ook meteen aan dat hun voorkeur bij de avond ligt. "Maar ik heb meestal 's avonds dat ik denk hmm wat zal ik eens doen. Als ik dan weet dat hier iets te doen is zou ik af en toe wel denken och zal ik eens langsgaan" (I, R8). Van deze zes respondenten geven er twee aan ook in de weekenden beschikbaar te zijn. De voorkeur van de overige twee respondenten ligt ook in het weekend. Ook is er gevraagd naar de duur van een bezoek aan de ontmoetingsplek. Vier respondenten geven aan dat de personen, de sfeer en de invulling invloed hebben op de duur van hun bezoek. "Ik denk dat dit meer aan de sfeer ligt en aan de personen, maar....ja het is moeilijk zo te zeggen dan eigenlijk....ik denk als het gezellig is dat ik toch wel een uurtje zou willen blijven" (I, R5). Ook zegt een respondent dat zijn gevoel invloed heeft op de duur van zijn bezoek. "Scheelt heel veel, ook omdat ik qua gevoel soms anders zit. Dus dat is een moeilijke invulling" (I, R6). Over de frequentie van de ontmoetingsplek worden er verschillende dingen gezegd. Twee respondenten geven aan de ontmoetingsplek meerdere keren per maand te willen bezoeken, bijvoorbeeld om de week.

Een respondent geeft aan dat wanneer hij vrienden heeft opgebouwd, vaker naar de ontmoetingsplek toe zou willen gaan. De andere respondenten kunnen geen antwoord geven op deze vraag.

Locatie

Vier respondenten geven aan dat wanneer zij het naar hun zin hebben op de ontmoetingsplek, de reistijd voor hen niet uitmaakt. Zij hebben het er dan wel voor over om een stuk te reizen. De reistijd is voor hen niet bepalend om wel of niet te komen. "Ik denk zolang het goed bevalt, maakt het niet uit hoelang ik ervoor moet fietsen" (I, R6). De andere vier respondenten geven aan dat zij het fijn zouden vinden wanneer de ontmoetingsplek in de omgeving van Venlo zou worden gecreëerd. Drie respondenten raden een rustige omgeving aan, met weinig omgevingsprikkels. "Precies ja en het moet vooral ook een rustige sfeer zijn, niet bijvoorbeeld een terrein waar veel auto's rijden, want dat maakt natuurlijk ook lawaai. Maar het moet gewoon echt een beetje een afgelegen plek zijn.... gewoon rustig" (I, R1). Respondent 4 zegt dat de locatie van ClarijsZorg perfect is. "Ja, zoals deze locatie. Dat is hartstikke perfect" (I, R4). Respondent 3 zegt dat de locatie makkelijk te vinden en te bereiken moet zijn.

Inrichting

Respondent 5 ziet een ruimte voor zich met meerdere zitgedeeltes. Waaronder een apart hoekje of een afgezonderde ruimte, waar iemand zich zou kunnen terugtrekken. "Of je moet een apart hoekje aanschaffen. Een soort rusthoekje of zoiets....dat geluidsdicht en rustig is" (I, R5). Ook raadt hij een rustige sfeer aan.

En vooral belangrijk voor mensen met een beperking dat de sfeer niet druk is, teveel kleuren, teveel drukte. Want er zitten ertussen die krijgen teveel prikkels binnen. Dus je moet een beetje een sfeer hebben zoals in het ziekenhuis, dus heel erg rustig en altijd fijn. Daar moet je het een beetje mee vergelijken. (I, R5)

Respondent 3 sluit zich hierbij aan. Hij zou graag een eet- en drink gedeelte willen zien en gedeelte waar je samen activiteiten kunt doen.

Respondent 8 zegt hierover: "Gewoon wat tafeltjes, bankjes, stoeltjes. Gewoon een chillplek" (I, R8).

Respondent 4 ziet een ruimte voor zich zoals het pand van ClarijsZorg. Een ruimte met een keuken, loods en toilet. Wanneer aan hem wordt gevraagd of de ontmoetingsplek ook in dit pand zou kunnen worden gecreëerd, zegt hij hierop: "Ja, als het dan specifiek is bedoeld om samen te komen, dan wel. Maar.... net als nu dat ieder zijn eigen moment heeft en dan tussendoor die ontmoetings, dat lijkt me minder, want dat is dan niet echt gericht" (I, R4). Bovendien geeft hij aan dat dit voor hem fijner is dan een andere locatie, omdat deze locatie voor hem vertrouwd voelt.

De andere respondenten benoemen hier niet veel voorkeur voor te hebben. Een daarvan benoemd wel dat het opgeruimd moet zijn.

Sociale contacten

Zes respondenten geven aan open te staan om (nieuwe) sociale contacten op te bouwen. Een van hen geeft bijvoorbeeld aan het leuker te vinden om dingen samen te doen dan alleen. Een van deze respondenten geeft aan vriendschappen opbouwen erg moeilijk te vinden. "Nou echt vrienden maken is voor mij wel echt lastiger, omdat ik dat gewoon niet gewend ben van vroeger" (I, R6). Respondent 3 heeft geen behoefte aan sociale contacten. Hij geeft aan meer op zichzelf gericht te zijn en al een goede vriend te hebben.

Groepsdynamica

Aan alle acht de respondenten zijn er vragen gesteld over de samenstelling van de groep op de ontmoetingsplek. Drie respondenten geven specifiek aan geen voorkeur te hebben voor mensen met of zonder autisme. "Dus nogmaals ik ben daar heel open in, dat ik het goed kan vinden met mensen die geen autisme hebben en wel. En de een opent zich meer dan de ander, daar hoeft je geen autisme voor te hebben" (I, R6). Daarnaast geeft één respondent aan liever geen mensen zonder autisme erbij te hebben, dit zal de groep nog groter maken. Ook benoemen twee respondenten dit van tevoren niet te kunnen zeggen. "Ik denk er 50/50 over, want misschien kom ik wel mensen tegen die ik niet mag en mij gaan pesten" (I, R2). Dezelfde interesses hebben vinden respondenten ook erg belangrijk, twee van hen geven dit aan. Ook is er gevraagd over de grootte van de groep op de ontmoetingsplek. Twee respondenten zeggen hierover het erg belangrijk te vinden dat het aantal personen aangepast wordt aan de ruimte. "Als het gewoon een middelmatige ruimte is, ja dan heb ik ook liever niet dat daar 30-40 man zijn" (I, R7). De drukte van de mensen zelf heeft ook invloed op de grootte van de groep. Twee respondenten benoemen dat wanneer er drukke mensen zijn, een kleinere groep gewenst is. "Niet te luidruchtig, niet te hard praten, een beetje relaxed, zodat er toch heel veel mensen kunnen komen" (I, R5). Respondent 4 heeft een voorkeur voor een groep van ongeveer 10 personen. Ook geeft één respondent aan een op een makkelijker te kunnen communiceren. Een groep is voor deze respondent ook prima, maar dit maakt het wel lastiger.

Aan twee respondenten is gevraagd hoe zij denken over ouders op de ontmoetingsplek. Een respondent zegt zelf niet te komen wanneer zijn eigen moeder aanwezig is. Respondent 7 zegt het ook minder aantrekkelijk te vinden wanneer zijn moeder aanwezig is. "Ik zou d'r wel

stoppen omdat ik daar dan gewoon geen zin in heb" (I, R7). Echter vindt deze respondent het niet erg als er andere ouders komen.

Aanmelding

Drie respondenten raden aan dat de aanwezigen zich van tevoren moeten aanmelden, zodat je weet hoeveel mensen er komen en wat je daarvoor moet regelen. Echter benoemd een daarvan dat mensen zich wel vrij moeten blijven voelen om te komen. "Het is natuurlijk fijn wanneer ze zo vrij mogelijk kunnen binnenkomen, zoals hier bij Clarijs. Hier kun je gewoon naar binnen, dat is juist fijn....dat voelt ook vrijer en fijner" (I, R5). Respondent 4 zou het fijn vinden om van tevoren te weten welke mensen er komen. Hij zegt hierover: "Dan kan je ervanuit gaan, die komt, die komt, dus dat wordt gezellig. Ik kan wat langer blijven, ik kan een keer minder lang blijven of het wordt niet zo druk, dan kan ik een keer thuisblijven" (I, R4).

Belangrijke factoren

Respondent 1 benoemd dat het belangrijk is dat er regels worden gesteld en dat er handhaving komt. Ook zal er volgens hem een takenlijst moeten komen.

Ja, er zal een keer gepoetst moeten worden, de boodschappen moeten gedaan worden.. uhm ja.... ik weet niet precies wat we daar allemaal gaan doen. Want als er een keuken komt, moet die ook gepoetst worden. Dus ja... het ligt er een beetje aan van hoeveel rotzooi er eigenlijk gemaakt wordt denk ik en hoe nodig het is dat iedereen het opruimt.. ja.. een keertje per week stoffen of de vloer doen. Maarja... dit moet niet iedere keer door dezelfde persoon gedaan worden. Maarja... dat moet denk ik wel flexibel kunnen. (I, R1)

Hij raadt aan om eens in de zoveel tijd een vergadering in te plannen waarin afspraken en taken worden gemaakt en geëvalueerd. Ook respondent 8 geeft aan dat het belangrijk is wanneer er regels worden gesteld.

Respondent 5 geeft de volgende tip: "Maar wat ook misschien handig is....stel er mocht brand komen of er is iets of er moet geëvacueerd worden, dat er dan een blaadje is waar alle namen op staan van de mensen die hier binnen zijn" (I, R5).

Respondent 4 zou graag van tevoren willen weten welke activiteiten er worden georganiseerd.

Twee respondenten geven aan dat het belangrijk is dat de activiteiten worden afgestemd op de doelgroep.

Ik denk wel als je iemand bent met een duidelijke doelstelling van waarom en hoe, als je dat kunt neerzetten voor jezelf en iets neerzet wat bij je doelgroep past. Dan trekt het vanzelf wel mensen aan. Dus ga niet een kinderdisco maken voor jongeren die bijvoorbeeld willen gaan stappen in de stad. (I, R6)

Alle acht de respondenten staan ervoor open om een financiële bijdrage te leveren. Dit bedrag schommelt tussen de €2 en €5 euro. De prijzen moeten niet te hoog zijn. "Ja, dit ligt natuurlijk aan de hoogte. Alles moet voor betaald worden... ja, als het iets goeds is, dan denk ik van wel" (I, R1). Voor twee respondenten staat hier wel tegenover dat zij het naar hun zin willen hebben. Bij de andere respondenten is het afhankelijk van wat zij hiervoor terugkrijgen. Bijvoorbeeld eten, drinken of een leuke activiteit.

Negatieve factoren

Ook is er aan de respondenten gevraagd naar negatieve factoren. Wat zouden factoren zijn om niet naar de ontmoetingsplek te komen? Een respondent benoemt dat de mensen die komen hier invloed op hebben. Twee respondenten geven aan niet te komen wanneer het te druk is of er een onprettige sfeer hangt. "Like als het echt heel druk is krijg ik koppijn" (I, R7). De andere respondenten konden hier geen antwoord op geven.

4.2 Aan welke voorwaarden moet de ontmoetingsplek voldoen volgens de medewerkers van ClarijsZorg?

Voor deze deelvraag zijn de medewerkers van ClarijsZorg bevraagd, respondent 9 t/m 12.

Tijdsinvulling

Volgens de respondenten moet er voldoende aanbod zijn, zodat de cliënten zelf kunnen kiezen wat zij kunnen gaan doen. De activiteiten die zij benoemen zijn: Samen wat eten en drinken, poolen, tv kijken, spellen doen en gamen. "Er mag ook best een ruimte komen waar gewoon wat aanbod is" (I, R12). Respondent 3 benoemt dat het wel belangrijk is om altijd een activiteit achter de hand te hebben. Dit om het niet saai te laten worden.

Tijdsplanning

De respondenten geven aan dat het belangrijk is dat er een duidelijke frequentie komt voor de ontmoetingsplek. Zo is het voor de cliënten duidelijk wanneer dat het is. Zelf spreken ze over een keer in de maand, eventueel wat vaker in de wintermaanden en eens in de twee à

drie maanden een wat grotere activiteit. De respondenten hebben het idee dat er op zaterdag tijdens lunchtijd vaak cliënten zijn die aanloop zoeken. Zij denken dat de doden dagen van de cliënten in het weekend zijn. Wel beseffen ze dat ze dit niet kunnen invullen voor hun cliënten. “De vraag is inderdaad, waar zitten voor hen die dode momenten om het zo maar te zeggen” (I, R10).

Locatie

De respondenten benoemen dat de locatie van ClarijsZorg een prima concept is voor de ontmoetingsplek. Op deze locatie zou een pilot gestart kunnen worden. Zo zegt respondent 9 hierover het volgende: “Ja, weet je. Daar ligt het al...daar is gas, water en licht bij wijze van spreken. En daar kan je...in die setting de start maken” (I, R 9).

Volgens de respondenten moet de locatie makkelijk bereikbaar zijn voor de cliënten, zodat zij er zelf naartoe zouden kunnen komen met het openbaar vervoer, de auto of de fiets.

Inrichting

Ook wordt er kort aandacht besteed in het groepsinterview aan de inrichting van de ontmoetingsplek. Respondent 10 ziet het idee van een lunchroom wel zitten, iets waar je wat kan eten. Ook de sfeer van een café wordt benoemd. “Ik denk als we de ontmoetingsruimte wat homiër inrichten, met wat lampjes ofzo, dat het lijkt op een cafeetje of zoiets iets dergelijks” (I, R9). De rest van de respondenten sluiten zich bij deze ideeën aan. Echter denken ze als ze willen vercommercialiseren dat het in een professionelere vorm gegoten moet worden.

Groepsdynamica

De respondenten geven aan dat het een voordeel is voor de cliënten dat zij elkaar al kennen. Zo kunnen ze elkaar ook motiveren om te gaan. “En ik denk dat dat juist ook wel de kracht is van het feit dat heel veel cliënten elkaar al onderling kennen” (I, R11). Wanneer er vanaf het begin meteen mensen van andere organisaties komen, zou dit als onveilig ervaren kunnen worden. Gebeurt dit wel dan moet er volgens de respondenten goed gefilterd worden, wie wordt er bij wie gezet.

Ook geven de respondenten aan dat er geen limiet gesteld moet worden aan het aantal cliënten die aanwezig mogen zijn op de ontmoetingsplek.

De respondenten vragen zich af wat de aanwezigen ervan zouden vinden als hun ouders even binnen komen lopen, wanneer ze hun zoon of dochter komen ophalen. “Ja goed, maar nu krijgen ze een dienst. Die ouders die moeten hun ophalen. Stukje veiligheid ook. En ik stel me dan voor dat ouders best even binnen lopen bij het ophalen” (I, R9).

Aanmelding

Volgens de respondenten is het van belang dat de ontmoetingsplek voor de aanwezigen vrijblijvend is. Echter is het wel noodzakelijk om te weten hoeveel en welke mensen er komen. Als begeleider kun je hier dan op voorbereiden.

Ja dat met die inschrijffijst dat vind ik wel een lastige want aan de ene kant, wat jij al benoemde het moet wel vrijblijvend blijven. Maar aan de andere kant wil je denk ik ook wel weten hoeveel personen er afkomen op zo'n dag, wie er komt. (I, R9)

Aanmelden via een inschrijffijst is gewenst. Uit ervaring benoemen de respondenten dat het beter is wanneer een begeleider deze lijst bijhoudt. "Maar het vraagt dan wel wat van begeleiders als een iemand zo'n lijstje bijhoudt, anders dan heb je geen overzicht" (I, R10).

Belangrijke factoren

Volgens de respondenten moet de ontmoetingsplek laagdrempelig, makkelijk bereikbaar, toegankelijk, overzichtelijk en niet groot opgezet zijn. "Ik denk vooral...ja het concept wat we nu hebben, zo'n plek waar iemand naar binnen kan lopen wel het beste werkt" (I, R11). Ook het hebben van een leeftijdsgrens is een belangrijke factor. "Als er wat jongere mensen opstaan en de ouderen dat zien, denken.. ohnee dan ga ik dat niet doen" (I, R12).

Verder geven de respondenten aan dat er geen alcohol mag worden geschonken.

Sommigen vinden dit volgens hen niet prettig, met name door de sfeer die er dan hangt. Ook kan dit mensen tegenhouden om te komen.

De respondenten zien graag dat het zo min mogelijk zal gaan kosten. "Ja want hoe minder kosten, hoe laagdrempeliger het vervolgens ook wordt" (I, R11). Ook geven zij aan dat wanneer er kosten aan gebonden zijn, dit eventueel een nadeel zou kunnen zijn voor hun cliënten. Echter vinden zij wel dat er aan de consumpties kosten gebonden moeten worden. "Want het is zo in real life. Als jij naar de stad gaat dan moet je ook voor je cola betalen" (I, R9). Zelf kwamen de respondenten met het idee van een spaarpot, hier gooi je geld in voor je consumptie. Deze consumpties moeten wel betaalbaar zijn voor de cliënten, 50 cent per blikje drinken wordt er aangeraden.

Tijdens het groepsinterview kwam het commercialiseren ook ter sprake. De respondenten gaven aan dat het contact met eventuele andere organisaties dan erg belangrijk is. Ze willen rechtstreeks contact met andere organisaties hebben, ook wel mond-tot-mondreclame. De respondenten denken dat het op deze manier laagdrempelig blijft. "Oh he ken je iemand die

ook eens zou willen aansluiten. Gewoon op die manier het laagdrempelig houden” (I, R11). Op dit moment is de werkplaats volgens de respondenten een prima locatie voor de ontmoetingsplek. Wanneer het commercieel gemaakt zal worden, zal deze plek niet meer geschikt zijn. Dit heeft volgens de respondenten vooral te maken met veiligheid. “Als je het commercieel gaat maken, dan moeten we...ja dan moet er wel wat geregeld worden. Er moeten wat dingen achter slot en grendel enzovoort” (I, R9). Ook ziet respondent 9 het commercialiseren als een mogelijkheid om nieuwe cliënten te krijgen.

Respondent 9 benoemt dat er in Brabant eens per jaar een groot muziekfeest wordt georganiseerd. Daar komen live bands optreden en er staan verschillende eet- en drinktentjes. Volgens hem is dit een heel leuk concept. Hij raadt aan hier contact mee op te zoeken. Muziek is namelijk een grote trigger voor veel cliënten van ClarijsZorg. “Ja, muziek is sowieso wel een grote trigger onder de cliënten” (I, R11).

4.3 Welke ondersteuning is voor jongvolwassenen met ASS helpend om de stap te zetten naar deelname aan de ontmoetingsplek?

Voor deze deelvraag zijn de medewerkers en de jongvolwassenen met ASS van ClarijsZorg bevraagd, respondent 1 t/m 12.

Begeleiding vanuit het oogpunt van de jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar.

De helft van de respondenten geven aan het prettig te vinden wanneer er begeleiders aanwezig zijn op de ontmoetingsplek. Dit om toezicht te houden, activiteiten te organiseren, vragen te beantwoorden en hulp te bieden bij het leggen van contact. Een respondent hiervan geeft aan dat de begeleiders wel passend moeten zijn bij de doelgroep. “Je moet gewoon iemand hebben die een beetje sociaal is, die het ook een beetje begrijpt” (I, R8). “Ja, die zich er beetje tussen mengt, dus ja de leeftijd speelt dat ook een rol” (I, R8). Twee andere respondenten van deze vier geven aan dat zij het fijn zou vinden wanneer dit begeleiders vanuit ClarijsZorg zouden zijn. Dat voelt veilig omdat het bekende gezichten zijn. “Liever van Clarijs, omdat ik deze mensen ken” (I, R4). De andere helft van de respondenten geven aan geen begeleiding nodig te hebben op de ontmoetingsplek. “Ik zou het denk ik wel losstaand van de begeleiding willen doen” (I, R1). Echter vinden zij het geen probleem wanneer er begeleiders aanwezig zouden zijn.

Drie respondenten (waarvan twee wel zouden willen dat er begeleiders aanwezig zouden zijn op de ontmoetingsplek en een niet) zouden het fijn vinden wanneer hun persoonlijk begeleider de eerste keer meegaat naar de ontmoetingsplek. Dit voelt veilig, omdat er dan

iemand bij hen is die ze kennen. Ook kan hun begeleider dan hulp bieden bij het kennismaken van de plek en de mensen die er zijn.

Begeleiding vanuit het oogpunt van de medewerkers van ClarijsZorg.

Alle respondenten geven aan dat er zeker begeleiding nodig is. Zo geven ze aan dat vooral de stap naar de plek toe erg belangrijk is. Je kan je cliënt motiveren in het meedoen van activiteiten. De respondenten vinden voorstructureren erg belangrijk, ze moeten weten wanneer er iets te doen is. Zo houd je het ook actueel, anders vergeten cliënten het. Ook is er gepraat over de begeleiding op de ontmoetingsplek zelf. De respondenten zijn van mening dat ook dit erg belangrijk is. "Dat er daar toch iemand de leiding in moet nemen en dat het toch ook gewoon voor sommige cliënten heel fijn is dat daar een vertrouwd en bekend gezicht is" (I, R11). Dit is vooral voor een eerste avond erg belangrijk volgens de respondenten. De eerste avond mee gaan als begeleiding naar de ontmoetingsplek kan daarin helpen denken ze. Wel vragen de respondenten zich af of de begeleiders op de ontmoetingsplek persé iemand van ClarijsZorg moeten zijn. "Het kan uiteindelijk ook een bekend gezicht worden he...doordat er vaste mensen zijn" (I, R12). Ook merken de respondenten uit ervaring dat er wel degelijk begeleiding nodig is bij activiteiten. "En in dat opzicht is het dan ook wel weer noodzakelijk dat er iemand is die een daar een signalerende functie.. op kan houden" (I, R11). Ze geven aan dat dit erg belangrijk is voor de veiligheid van de cliënten. Die aanwezigheid van de begeleiders moet wel vrijwillig zijn zeggen de respondenten. Er kan hiervoor dan een roulerend schema voor worden gemaakt, wie er op welke dag aanwezig is met desnoods iemand op stand by. Ook vinden de respondenten belangrijk dat het voor hen zelf vrijblijvend blijft, dat ze binnen kunnen komen lopen wanneer ze willen. Als laatste noemen de respondenten dat het voor de cliënten heel duidelijk moet zijn wat hun rol is op de ontmoetingsplek. "Maar ik denk dat je het wel echt neer moet zetten als van... oke we zijn hier nu niet vanuit de Clarijspet, maar we zijn hier voor een gezellige avond samen" (I, R12).

Hoofdstuk 5. Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk zijn conclusies getrokken, op basis van de resultaten die in hoofdstuk 4 beschreven zijn. Hierbij is een koppeling gemaakt met de literatuur.

5.1 Conclusie van de onderzoeksvraag: Hoe moet een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit komen te zien?

Het onderzoek bij acht jongeren met ASS bevestigt hetgeen de literatuur leert, namelijk dat zij behoefte hebben aan sociale contacten. 75% van de jongvolwassenen geeft tijdens het afnemen van de interviews aan open te staan voor (nieuwe) sociale contacten. Uit de literatuur blijkt dat ontmoetingsplekken volgens Blau & Schwartz de gelegenheid bieden tot contact (in Scholte, 2006, p.12). Deze plekken staan voor gezellig samenzijn met als doel nieuwe mensen ontmoeten door middel van: gesprekken en activiteiten, informatie uitwisselen, problemen bespreken, gezellig een praatje maken en een spelletje doen (RAS-Café). Uit de interviews blijkt dat er op de ontmoetingsplek veel verschillende activiteiten aangeboden moeten worden. Zo kunnen de jongvolwassenen zelf beslissen wat zij daar gaan doen. Wel is het voor de aanwezige begeleiding belangrijk om altijd een activiteit achter de hand te hebben.

Wanneer de jongvolwassenen het naar hun zin hebben op de ontmoetingsplek, maakt de reistijd voor hen niet uit. Hun voorkeur voor de ontmoetingsplek ligt in Venlo en omgeving. De locatie moet gemakkelijk te vinden en te bereiken zijn. Ook volgens de medewerkers. Zij geven hierover aan dat de cliënten er dan zelf naartoe zouden kunnen gaan. Verder moet de ontmoetingsplek in een rustige omgeving liggen met weinig prikkels. Dit blijkt uit de interviews en komt overeen met de literatuur. "Mensen met ASS hebben moeite met het verwerken van prikkels en informatie" (De Bruin, 2012, geciteerd in Kaldenhoven, 2018, p.11). Bij veel prikkels kunnen mensen met ASS overprikkeling ervaren. Bij overprikkeling komt er teveel zintuiglijke informatie binnen, en al deze informatie moet verwerkt worden. Iemand met ASS heeft vaak meer tijd nodig om informatie te verwerken. Wanneer dit teveel is, lukt het niet meer om te ordenen (You Contact, 2019).

De jongvolwassenen zouden graag een ruimte willen zien met verschillende hoekjes waar je bijvoorbeeld iets kan eten of drinken, activiteiten kan doen, chillen en jezelf terug kan trekken. Ook hier is een rustige omgeving weer van belang. Deze kan gecreëerd worden door materialen op een overzichtelijke en vaste plek neer te leggen en vaste hoeken in te

richten voor bepaalde activiteiten (LNA, z.d.). De locatie van ClarijsZorg is een prima concept voor de ontmoetingsplek.

De jongvolwassenen hebben de voorkeur om de ontmoetingsplek op een doordeweekse avond te bezoeken. De duur van hun bezoek hangt af van de personen, de sfeer en de invulling. Over de frequentie van de ontmoetingsplek kunnen de jongvolwassenen weinig zeggen. Uit de literatuur blijkt dat het voor mensen met ASS wel van belang is om structureel en op vaste tijden open te gaan. Zij hebben namelijk weinig greep op de tijd (LNA, z.d.). Dit is ook wat de medewerkers aangeven. Zelf spreken de medewerkers ook over een keer in de maand en eventueel wat vaker in de wintermaanden.

Volgens de medewerkers is het beter om niet meteen jongvolwassenen uit andere organisaties erbij te betrekken. Dit kan onveilig voelen voor de jongvolwassenen van ClarijsZorg. Wanneer dit wel gebeurt moet er goed gefilterd worden. 50% van de jongvolwassenen heeft geen voorkeur voor jongvolwassenen met of zonder autisme. Wegens de overprikkeling is het belangrijk dat het niet te druk is op de ontmoetingsplek, zo blijkt uit de literatuur en de praktijk. Bij 62,5% van de jongvolwassenen komt dit namelijk naar voren. Die drukte hangt af van de grootte van de ruimte, het aantal personen en welke personen er aanwezig zijn. De medewerkers vinden juist dat er geen limiet gesteld moet worden aan het aantal aanwezigen op de ontmoetingsplek, omdat je dan de vrijblijvendheid van hen afneemt.

Op de ontmoetingsplek zal begeleiding aanwezig zijn om toezicht te houden, leiding te nemen, activiteiten te organiseren en begeleiden, vragen te beantwoorden en hulp te bieden bij het leggen van contact. Uit de literatuur komt naar voren dat structuur aanbrengen in de activiteiten van belang is. Mensen met ASS kunnen de samenhang of de opeenvolging van activiteiten namelijk niet spontaan zien. Dit zal voor mensen met ASS tot zekerheid en rust leiden (Cloetens, 2006). De begeleiders kunnen bekende gezichten zijn of worden. Wanneer dit medewerkers van ClarijsZorg zullen zijn, is het van belang dat zij daar niet aanwezig zijn vanuit hun functie. Dit zal dan op vrijwillige basis zijn. Hiervoor is het van belang om een roulerend schema te maken.

Ook is er begeleiding nodig bij het zetten van de eerste stap naar de ontmoetingsplek. Uit de interviews is naar voren gekomen dat het zetten van de eerste stap als spannend wordt ervaren. De literatuur bevestigt dit. De eerste stap tot het aangaan van sociaal contact brengt voor mensen met ASS veel spanning met zich mee (Delfos & Gottmer, 2012). Hiervoor zou bijvoorbeeld een persoonlijk begeleider de eerste keer mee kunnen gaan. Zij kunnen de jongvolwassenen motiveren en helpen voorstructureren om ze vervolgens kennis te laten maken met de plek en de aanwezigen.

Om de aanwezige begeleiding goed voor te kunnen laten bereiden op de middag/avond, is het handig om met inschrijflijsten te werken. Deze lijst kan door een begeleider worden bijgehouden.

De belangrijke factoren die uit de interviews met de medewerkers en de jongvolwassenen gekomen zijn:

- Het stellen van regels
- Een taakverdeling voor het schoonmaken/ opruimen
- Handhaving
- Een evacuatieplan
- Activiteiten afstemmen op de doelgroep
- Laagdrempelig/ toegankelijk
- Overzichtelijk
- Niet te groot opgezet
- Een leeftijdsgrens
- Geen alcohol schenken

Over het opstellen van regels en een taakverdeling zou vergadert kunnen worden. Ook zijn er negatieve factoren uit de interviews naar voren gekomen, deze zijn: Drukke en een onprettige sfeer.

Alle jongvolwassenen staan ervoor open om een financiële bijdrage te leveren. Dit bedrag schommelt tussen de €2 en €5 euro. Echter willen zij hier wel wat voor terugkrijgen, een leuke activiteit of iets te eten en drinken. Ook de medewerkers vinden dat er een bijdrage gevraagd moet worden aan de jongvolwassenen, bijvoorbeeld €0,50 cent voor een blikje cola. Zo is het in 'real life' ook. Wel geven de jongvolwassenen aan dat de bijdrage niet te duur moet worden, dit zal hen tegenhouden om te komen. In de literatuur wordt gezegd dat de SES van jongvolwassenen een oorzaak kan zijn van vereenzaming (Van der Zwet & Van de Maat, 2016). Daarnaast kan volgens De Jong-Gierveld en Van Tilburg (in Kaldenhoven, 2018, p.17) een lage SES ervoor zorgen dat er geen geld is voor activiteiten. Echter komt uit de praktijk naar voren dat wanneer het een bijdrage is tussen de 2 en 5 euro, ze bereid zijn om naar de ontmoetingsplek te komen. Hieruit blijkt dat de literatuur en de praktijk niet volledig met elkaar overeenkomen.

Wanneer de ontmoetingsplek commercieel wordt, is goede communicatie noodzakelijk. Voor de werving moet er rechtstreeks contact komen tussen de verschillende organisaties, namelijk middels mond-op-mondreclame. De locatie van ClarijsZorg is voor de start een

geschikte plek, maar zal niet meer geschikt zijn wanneer de ontmoetingsplek commercieel wordt. Bij commercialiteit is het mogelijk om nieuwe cliënten binnen te halen.

5.2 Discussie

In een terugblik op de uitvoering van dit onderzoek komen een aantal aspecten naar boven die ter discussie gesteld worden.

Voor de analyse van het probleem in de praktijk hebben de onderzoekers drie personen gesproken waaronder de opdrachtgever, een zorgcoördinator en een jongvolwassene met ASS. Dit heeft ervoor gezorgd dat zij meerdere perspectieven missen, wat de betrouwbaarheid van dit onderzoek enigszins heeft verminderd.

Methodologisch

Voor het afnemen van de interviews met de jongvolwassenen was er een half uur gereserveerd. Echter was er bij één interview sprake van tijdgebrek. Daardoor heeft de onderzoeker geen tijd gehad om alle vragen te stellen. Dit kan ten nadele zijn geweest voor de resultaten en conclusies.

Tijdens het afnemen van de interviews is de betrouwbaarheid vergroot, doordat de focusgroep en zeven van de acht individuele interviews zijn opgenomen middels audioapparatuur en exact zijn getranscribeerd. Echter is er van een interview geen spraakopname gemaakt, omdat de jongvolwassene zijn privacy wilde bewaken. Hij wilde niet dat zijn stem zou worden opgenomen. Van dit gesprek is achteraf een samenvatting gemaakt. Mogelijk is er hierdoor informatie verloren gegaan, wat ten nadele kan zijn geweest voor de resultaten en conclusies. De samenvatting is wel door de jongvolwassene nagelezen, zodat hij kon controleren of hetgeen dat was uitgewerkt correct was.

Om de validiteit van dit onderzoek te vergroten is er door de onderzoekers los van elkaar gecodeerd en daarna door de ander gecontroleerd. Echter is één van de onderzoekers werkzaam binnen ClarijsZorg, wat invloed zou kunnen hebben gehad op de inkleuring van de verkregen data.

Inhoudelijk

Voor dit onderzoek zijn er meerdere interviews afgenomen om de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen. Er zijn acht jongvolwassen mannen geïnterviewd. Dit betekent dat er

geen vrouwelijke jongvolwassenen hebben deelgenomen aan dit onderzoek.

Hierdoor kon de mening van hen niet onderzocht worden, wat ten nadele zou kunnen zijn geweest op de conclusies. Doordat de mening van vrouwelijke jongvolwassenen niet in beeld is gebracht, zijn er twijfels over de generaliseerbaarheid van het onderzoek. Dit omdat er ook vrouwen welkom zijn op de ontmoetingsplek. Zouden ontmoetingsplekken voor vrouwelijke jongvolwassenen aan andere voorwaarden moeten voldoen? Dit zou in een vervolgonderzoek onderzocht kunnen worden.

Zowel voor de individuele interviews als de focusgroepbijeenkomst is er een interviewleidraad opgesteld. Hierin zijn hulpvragen opgesteld als ondersteuning voor het interview. De voorbedachte categorieën kwamen hier ook in voor. Echter zijn er weinig hulpvragen opgesteld voor de categorie inrichting. Een van de onderzoekers heeft bij vier jongvolwassenen specifiek naar de inrichting gevraagd, terwijl de andere onderzoeker dit niet heeft gedaan. Hierdoor hebben niet alle jongvolwassenen antwoord kunnen geven op deze vraag en is de betrouwbaarheid minder. De verkregen resultaten zouden dus enigszins kunnen afwijken wanneer er bij alle jongvolwassenen specifiek naar de inrichting was gevraagd.

Persoonlijk

De onderzoekers hebben zich tijdens het onderzoek professioneel ontwikkeld. Tijdens het onderzoek hebben zij competenties geleerd die hen helpen zich te ontwikkelen tot kritische professionals: professionals die zichzelf vragen stellen, systematisch en interactief naar antwoorden zoeken en deze antwoorden vertalen naar hun handelen. Door de samenwerking hebben zij zich ook ontwikkeld in het meedenken met de ander, het doorvragen op elkaars ideeën en het delen van kennis. Zo hebben zij veel van elkaar mogen leren. Doordat de onderzoekers twee verschillende personen zijn, de een nuchter en de ander perfectionistisch, hebben zij elkaar goed kunnen aanvullen. Gedurende het onderzoeksproces hebben de onderzoekers naar feedback gevraagd. Hier hebben zij meteen iets mee gedaan, omdat zij het van belang vinden om zich persoonlijk te ontwikkelen.

5.3 Aanbevelingen voor de praktijk

Aanbevolen wordt om een pilot te starten op de locatie van ClarijsZorg. Dit om te bekijken of het gehele concept van de ontmoetingsplek werkt, voordat er hiervoor een nieuwe locatie wordt gezocht. De locatie van ClarijsZorg heeft als voordeel dat het in een rustige omgeving ligt die goed te bereiken is en dat de inrichting aan ieders wensen voldoet. Namelijk een

ruimte met meerdere hoekjes waar je bijvoorbeeld iets kan eten of drinken, activiteiten kan doen, chillen en jezelf terug kan trekken.

Bij het starten van de pilot is het van belang om met onderstaande punten rekening te houden:

- Voldoende aanbod in tijdsinvulling.
- De jongvolwassenen begeleiden met het zetten van de eerste stap.
- Begeleiding aanwezig op de ontmoetingsplek.
- Aanwezigen moeten zich voor hun bezoek inschrijven.
- De ontmoetingsplek op een doordeweekse avond openen. Hierbij is het van belang dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over de frequentie en openingstijden.
- Een kleine financiële bijdrage vragen voor consumpties en activiteiten.
- Een drukke omgeving zoveel mogelijk beperken.
- De ruimte huiselijker inrichten.
- Regels stellen voor de aanwezigen op de ontmoetingsplek.

In het implementatieplan zal deze aanbeveling uitgewerkt worden, zodat het in de praktijk toe te passen is.

5.4 Suggesties voor vervolgonderzoek

Het advies voor vervolgonderzoek is om een onderzoek uit te voeren naar de commercialisering van de ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS. ClarijsZorg heeft aangegeven hier in de toekomst ook behoefte aan te hebben.

Een ander advies is om een soortgelijk onderzoek uit te voeren om te achterhalen of deze behoeften breder worden gedragen binnen ClarijsZorg en/ of externe organisaties voor mensen met ASS.

Er zou na één jaar onderzoek gedaan kunnen worden naar de ontmoetingsplek binnen ClarijsZorg. Is de eenzaamheid onder de jongvolwassenen met ASS verminderd, werkt de ontmoetingsplek en wat zijn verbeterpunten?

Hoofdstuk 6. Literatuurlijst

- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek: Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Geraadpleegd op 28 februari 2019, van https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/35598237/Kwalitatief_Onderzoek_Baarda.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1557398294&Signature=Xcnp9xv9%2F2TmZIX6gV37O4gEQw%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DDit_is_onderzoek.pdf
- De Bruin, C. (2018). *Auti-communicatie. Geef me de 5. Brug tussen mensen met en zonder autisme* (8^e druk). Doetinchem: Graviant.
- De Bruin, C. (2018). *Dit is autisme; van hersenwerking tot gedrag* (2^e druk). Doetinchem: Graviant.
- Clarijszorg. (2019). *Over ons*. Geraadpleegd op 18 februari 2019, van <https://clarijszorg.nl/over-ons/>
- Clarijszorg. (2019). *Wat bieden wij*. Geraadpleegd op 18 februari 2019, van <https://clarijszorg.nl/wat-wij-bieden/>
- Cloetens, C. (2006). *Kinderen met autisme en een verstandelijke handicap. Een begeleidingsgroep voor ouderengroepen: werkboek voor de ouders*. Leuven: LannooCampus.
- Delfos, M. (2018). *Een vreemde wereld* (10^e herziene druk). Amsterdam: SWP
- Delfos, M.F. (2014). *Luister je wel naar mij?* (17^e druk). Amsterdam: SWP.
- Delfos, M., & Gottmer, M. (2012). *Leven met autisme* (3^e herziene druk). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Dingemanse, K. (2019). *Validiteit in interviews*. Geraadpleegd op 15 mei 2019, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-in-interviews/>
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2013). *Praktijkonderzoek in de zorg en welzijn* (1^e druk). Bussum: Coutinho.
- Van der Donk, C., & Van Lanen, B. (2015). *Praktijkonderzoek in de zorg en welzijn* (2^e herziene druk). Bussum: Coutinho.
- Feldman, R.S. (2012). *Ontwikkelingspsychologie* (4^e druk). Benelux: Pearson.
- Goddard, M. (2016). *Anders denken: De valkuilen en verborgen talenten van autisme* (1^e druk). Houten: Unieboek | Spectrum.

- Kaldenhoven, C. (2018). *Eenzaamheid en Autisme*. (Afstudeeropdracht). Geraadpleegd op 19 februari 2019, van https://autismepunt.nl/wp-content/uploads/2018/08/Afstudeeronderzoek_Claudia_Kaldenhoven.pdf
- Kaldenhoven, C. (2019, februari). *Eenzaamheid en Autisme*. In C. Kaldenhoven (Voorzitter), *Eenzaamheid en Autisme*. Congres georganiseerd door Autismepunt, Eindhoven.
- LNA. (z.d.). *Tips voor het bieden van structuur in ruimte, tijd en activiteiten*. Geraadpleegd op 29 maart 2019, van <http://landelijknetwerkautisme.nl/tips-voor-het-bieden-van-structuur-ruimte-tijd-en-activiteiten/>
- Parnassia groep. (z.d.). *Autisme*. Geraadpleegd op 7 mei 2019, van <https://www.parnassiagroep.nl/uw-probleem/autisme>
- RAS-Café. (z.d.). *De ontmoetingsplek voor mensen met autisme*. Geraadpleegd op 29 maart 2019, van <https://rondomautisme.nl/ras-cafe/>
- Scholte, A.H. (2006). *Ontmoetingsplekken. "Een onderzoek naar het sociologisch belang van ontmoetingsplekken en de behoefte aan voorzieningen en accommodaties van inwoners van de Wijk"*. (Bachelorthese). Geraadpleegd op 4 maart 2019, van <https://www.rug.nl/research/portal/files/14620367/Scriptie.pdf>
- Van Tilburg, T., & De Jong-Gierveld, J. (2007). *Zicht op eenzaamheid: achtergronden, oorzaken en aanpak* (1^e druk). Assen: Van Gorcum.
- Vermeulen, P., & Degrieck, S. (2006). *Mijn kind heeft autisme. Gids voor ouders, leerkrachten en hulpverleners*. Tielt: Lannoo.
- De Vos, H. (2003). *Geld en 'de rest'*. Geraadpleegd op 13 maart 2019, van <https://www.rug.nl/research/portal/files/14531671/VosHde-Geld-2003.pdf>
- You Contact. (2019). *Autisme en prikkelverwerking*. Geraadpleegd op 7 mei 2019, van <https://autismecoaching.nu/autisme-en-prikkelverwerking/>
- Van der Zwet, R., & Van de Maat, J.W. (2016). *Wat werkt bij de aanpak van eenzaamheid*. Geraadpleegd op 25 februari 2019, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Wat-werkt-bij-eenzaamheid%20%5BMOV-10927840-1.2%5D.pdf>

Hoofdstuk 7. Bijlage

7.1 Bijlage I Informatiebrief

Beste

Wij Bieke Hemstra en Anne Vink zijn bezig met een onderzoek binnen ClarijsZorg. Uit gesprekken is naar voren gekomen dat er behoefte is aan een ontmoetingsplek voor mensen met autisme. Wij willen jullie hier graag wat vragen over stellen, zodat wij te weten komen hoe zo'n ontmoetingsplek eruit moet komen te zien.

Vind je het leuk om ons te helpen, dan horen wij dit graag van jou of je begeleider. De gesprekken zullen dan plaatsvinden tussen 1 april t/m 19 april.
Om ons zo goed mogelijk te kunnen helpen, zouden wij graag het gesprek op willen nemen. Hiervoor zullen wij jullie vragen om een toestemmingsformulier te ondertekenen.

Groetjes,

Foto	Foto
-------------	-------------

Anne Vink

Bieke Hemstra

7.2 Bijlage II Interviewleidraad

Interviewleidraad jongvolwassenen ClarijsZorg	
Intro	Wij zijn blij dat je wil deelnemen aan ons onderzoek en hiervoor de tijd wil nemen. Als het goed is, heb je van ons een informatiebrief ontvangen. Heb je hier nog vragen over?
Topics aangeven	De thema's waar het interview over gaat: - Tijdsinvulling - Tijdsplanning - Locatie - Inrichting - Sociale contacten - Groepsdynamica - Begeleiding - Financiën
Doel onderzoek	Deze interviews worden bij meer mensen gehouden. Met hun en jouw uitspraken kunnen we bekijken hoe de ontmoetingsplek eruit moet komen te zien. Jouw antwoorden zijn belangrijk bij dit onderzoek.
Privacy	Wij zouden dit interview graag op willen nemen, zodat wij nu niets hoeven op te schrijven en naar jou kunnen luisteren. De interviews zullen worden uitgewerkt. Bij het uitwerken van de gegevens wordt je naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat jij precies hebt gezegd. De opname zal na het onderzoek worden verwijderd en wij zullen deze gegevens met niemand delen. Zou je hiervoor het toestemmingsformulier kunnen ondertekenen?
Als de respondent wil stoppen	Als je tijdens het interview besluit dat je niet meer verder wilt, dan kun je dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.
Duur interview	Het interview zal ongeveer een 30 min duren. Of we stoppen eerder als we uitgesproken zijn of als je eerder wil stoppen. Dit verschilt per interview.
Het interview	
Hoofdvraag	Hoe moet een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit komen te zien?
Hulpvragen <u>Tijdsinvulling</u> <u>Tijdsplanning</u>	• Wat zou je op een ontmoetingsplek willen doen? (bijv. 1 activiteit of meerdere) • Heb je ideeën voor eventuele activiteiten? • Hoe vaak zou je de ontmoetingsplek per maand willen bezoeken? • Op welk moment van de dag zou je de ontmoetingsplek het liefst willen bezoeken? • Hoe lang zou je de ontmoetingsplek willen bezoeken?

<u>Locatie</u> <u>Inrichting</u> <u>Sociale contacten</u> <u>Groepsdynamica</u> <u>Begeleiding</u> <u>Financiën</u>	• Op welke locatie zou de ontmoetingsplek moeten komen? • Hoe ziet de ideale ruimte er voor jou uit? • Zou je naar een ontmoetingsplek toe willen komen? • Wat maakt dat je naar een ontmoetingsplek toe zou willen komen? • Wanneer zou je niet naar deze ontmoetingsplek toe willen komen? • Sta je ervoor open om nieuwe mensen te leren kennen? • Zou je openstaan voor nieuwe vriendschappen? • Hoeveel mensen wil je dat er aanwezig zijn op deze ontmoetingsplek? • Mogen er ook mensen komen van andere organisaties? • Wil je dat er begeleiders aanwezig zijn? • Zou je ook open staan voor nieuwe begeleiders buiten je persoonlijke begeleider? (Denk bijvoorbeeld aan ouders van cliënten) • Waar zou je voorafgaand aan je bezoek aan de ontmoetingsplek begeleiding bij willen hebben? • Waar zou je tijdens je bezoek aan de ontmoetingsplek begeleiding bij willen hebben? • Zou je ook naar de ontmoetingsplek komen als je een (kleine) bijdrage moet leveren?
Afsluiting interview	• Wil je nog iets toevoegen aan dit gesprek? • Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die je wel belangrijk vindt om nog te noemen? • Wat vond je van het interview?
Vervolg	Dit interview zal letterlijk worden uitgetypt. Deze zullen wij dan gaan uitwerken om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.
Bedanken voor het interview	Ik wil je graag bedanken voor je tijd en deelname aan dit gesprek! Voor vragen kun je altijd contact met ons opnemen.

Interviewleidraad medewerkers ClarijsZorg	
Intro	Wij zijn blij dat jullie willen deelnemen aan ons onderzoek en hiervoor de tijd willen nemen.
Topics aangeven	De thema's waar het interview over gaat: - Tijdsinvulling

	- Tijdsplanning - Locatie - Inrichting - Groepsdynamica - Begeleiding - Financiën - Belangrijke Factoren
Doel onderzoek	Met jullie uitspraken kunnen we bekijken hoe de ontmoetingsplek eruit moet komen te zien. Jullie antwoorden zijn belangrijk bij dit onderzoek.
Privacy	Wij zouden dit interview graag op willen nemen, zodat wij nu niets hoeven op te schrijven en naar jullie kunnen luisteren. De interviews zullen worden uitgewerkt. Bij het uitwerken van de gegevens wordt jullie naam niet genoemd. Zo kan niemand achterhalen wat jullie precies hebben gezegd. De opname zal na het onderzoek worden verwijderd en wij zullen deze gegevens met niemand delen. Zouden jullie hiervoor het toestemmingsformulier kunnen ondertekenen?
Als respondent wil stoppen	Als jullie tijdens het interview besluiten dat jullie niet meer verder willen, dan kunnen jullie dat aangeven. Wij stoppen dan met het interview.
Duur interview	Het interview zal ongeveer 60 min. duren. Of we stoppen eerder als we uitgesproken zijn of als jullie eerder willen stoppen. Dit verschilt per interview.
Het interview	
Hoofdvraag	Hoe moet een ontmoetingsplek voor jongvolwassenen met ASS, in de leeftijd van 18 t/m 25 jaar, eruit komen te zien?
Hulpvragen <u>Tijdsinvulling</u> <u>Tijdsplanning</u> <u>Locatie</u> <u>Inrichting</u> <u>Groepsdynamica</u> <u>Begeleiding</u>	• Wat zijn jullie ideeën over de invulling van de ontmoetingsplek? • Wat zien jullie als geschikte activiteiten voor de cliënten? • Hoe vaak en wanneer zou de ontmoetingsplek open moeten zijn? • Op welk moment van de dag zou de ontmoetingsplek volgens jullie geopend moeten zijn? • Wat is de gewenste duur van de ontmoetingsplek? • Op welke locatie moet de ontmoetingsplek komen? • Hoe ziet volgens jullie de ideale ruimte eruit? • Voor hoeveel mensen zal de ontmoetingsplek toegankelijk moeten zijn? • Mogen er ook mensen komen van andere organisaties? • Zouden jullie willen meehelpen op de ontmoetingsplek? • Hoe kunnen jullie cliënten begeleiden om de stap te zetten om naar de ontmoetingsplek toe te gaan?

<u>Financiën</u> <u>Belangrijke factoren</u>	• Hebben de cliënten volgens jullie begeleiding nodig op de ontmoetingsplek? • Welke begeleiding hebben de cliënten volgens jullie nodig? • Zou je op vrijwillige basis meehelpen? • Zou je extra betaalde uren op je willen nemen om te helpen? • Wat zijn jullie ideeën over het kostenplaatje? • Wat zijn volgens jullie belangrijke factoren waar rekening mee moet worden gehouden?
Afsluiting interview	• Willen jullie nog iets toevoegen aan dit gesprek? • Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen in het gesprek maar die jullie wel belangrijk vindt om nog te noemen? • Wat vonden jullie van het interview?
Vervolg	Dit interview zal letterlijk worden uitgetypt. Deze zullen wij dan gaan uitwerken om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden.
Bedanken voor het interview	Ik wil jullie graag bedanken voor jullie tijd en deelname aan dit gesprek! Voor vragen kunnen jullie altijd contact met ons opnemen.

7.3 Bijlage III Codelijst

Thema	Categorie	Codes	Aantal
Praktisch	Tijdsinvulling	Activiteiten	16
		Praten	5
		Eten & drinken	3
		Eigen keuzes maken	3
		Voldoende aanbod	4
	Tijdsplanning	Duur van het bezoek	7
		Frequentie	9
		Het moment	11
	Locatie	Bereikbaarheid	5
		Locatie van ClarijsZorg	1
		Omgeving	4
		Bestemming	2
	Inrichting	Verschillende hoeken	4
		Interieur	3
		Gezellige uitstraling	2
		Rustige uitstraling	3
	Aanmelding	Vrijblijvendheid	2
		Inschrijffijsten	5
Sociaal	Sociale contacten	(nieuwe)vriendschappen opbouwen	4
		Contact leggen	5
	Begeleiding	Eerste keer meegaan naar de ontmoetingsplek	8
		Aanwezigheid begeleiders	9
		Bij het zetten van de eerste stap	4
		Functie begeleiders	5
		Vrijwillig	1
	Groepsdynamica	Aanwezigheid ouders	3
		Mensen van ClarijsZorg	2
		Mensen andere organisaties	1
		Mensen met ASS	2
		Mensen zonder ASS	4
		Groepsgrootte	7
		Limiet stellen aantal personen	2
		Leeftijdsgrens	1
Factoren	Belangrijke factoren	Eigen bijdrage	11
		Commercieel	4
		Bestaande ontmoetingsplekken	2
	Negatieve factoren	Sfeer	1
		Stempel autisme	1
		Andere interesse	2

7.4 Bijlage IV Verklaring geheimhouding

Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

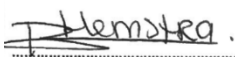
Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Studentnummer	569225
Naam	Bieke Hemstra
Opleiding	Pedagogiek
Geboortedatum	11-09-1997
Geboorteplaats	's-Hertogenbosch

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze *Gedragscode*. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum	18-3-19
Handtekening	

Verklaring geheimhouding en zorgvuldige omgang met persoonsgegevens door studentonderzoeker

Onderzoek bij mensen of verzamelen van gegevens van mensen vereist bijzondere zorgvuldigheid. Om de privacy van betrokkenen te waarborgen, dien je als studentonderzoeker altijd vertrouwelijk en zorgvuldig met die informatie om te gaan.

Deze geheimhoudingsplicht geldt voor alle medewerkers in zorg en welzijn. Je verbindt je aan geheimhouding door het ondertekenen van deze verklaring.

In te vullen door student:

Studentnummer 519276
 Naam Anne Vink
 Opleiding Pedagogiek
 Geboortedatum 02-10-1996
 Geboorteplaats Venlo

Hierbij verklaar ik dat:

- ik op de hoogte ben van de informatie en werkwijze zoals vastgelegd is in deze Gedragscode. Ik begrijp de informatie en werkwijze en zal me eraan houden zolang ik studeer aan de HAN;
- ik in dit kader aan niemand identificeerbaar zal openbaren wat mij tijdens het onderzoek is verteld of wat ik op een andere manier te weten ben gekomen;
- ik zorgvuldig en verantwoord omga met de onderzoeksgegevens en met de aan mij verleende toegang tot digitale gegevensdragers.

Datum 14-03-2019
 Handtekening